مام جەلال

لە وەڵامی ٧٤ پرسیاردا

دامەزراوەی سەرۆک جەلال تاڵەبانی
PRESIDENT JALAL TALABANI FOUNDATION
مؤسسة الرئيس جلال طالباني

ئامادەکردن
ڕێبوار ستار

چاپی یەکەم

مـــام جـــەلال

لە وەڵامی 74پرسیاری دوور لە سیاسەت

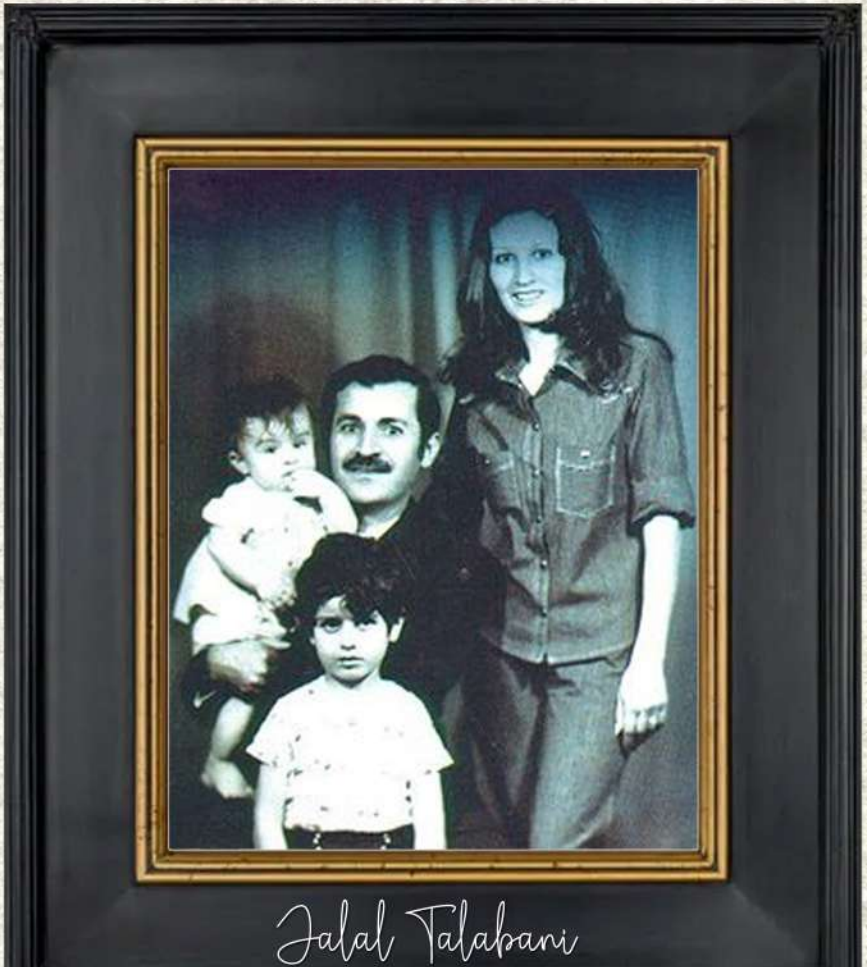

ئامادەکردن / **ڕێبوار ستار**

چاپی یەکەم

(مام جەلال لە وەڵامی 74پرسیاری دوور لە سیاسەت)

لەسەر دامەزراوەی سەرۆک جەلال تاڵەبانی چاپکراوە

* کتێبی مام جەلال لە وەڵامی 74پرسیاری دوور لە سیاسەت

ئامادەکردن: رێبوار ستار

نووسینی پێشەکی: باڵیۆز د.محەمەد سابیر

پێداچوونەوە: دیدار لەتیف

دیزاینی بەرگ و ناوەرۆک : هەڵۆ جەلال

نووسینەوەی: بەشی راگەیاندنی مەکتەبی رێکخستنی ی.ن.ک

تیراژ: 1500دانە

چاپخانە: حەمدی

چاپ: دووەم

تێبینی:

* لەگەڵ ئەم کتێبە دەقی چاوپێکەوتنی رادیۆی لەگەڵ مام جەلال بە (CD) ئامادەکراوە

* چاپی یەکەمی ئەم کتێبە لەلایەن دامەزراوەی سەرۆک جەلال تاڵەبانییەوە چاپ و بڵاوکرایەوە

ئەم کتێبە ژمارەی سپاردنی (1498)ی بۆ ساڵی 2023لەلایەن

بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان، کتێبخانەی گشتی سلێمانی پێدراوە

پێشەکی:

بەڕێز ڕێبوار ستار هەڵدەستێت بەئامادەکردنی ژیاننامەی سەرۆك مام جەلال لە زمانی خۆیەوە لەرێگەی 74 پرسیارەوە کە لە ڕەوانشاد مام جەلالی کردووە لە ساڵی 2000و لەلایەن ڕادیۆی مەڵبەندی یەکی ی.ن.ك سلێمانی تۆمار کراوە و لەئەرشیفی ئەو ڕادیۆیەوە وەرگیراوە، دواتر لەلایەن بەشی ڕاگەیاندنی مەکتەبی رێکخستنی ی.ن.ك نووسراوەتەوە و کاك دیدار لەتیف کاری پێداچوونەوەی بۆ ئەنجامداوە و کاك هەڵۆ جەلال دیزانی بۆ کردووە.

ئێستا هەڤاڵ ڕێبوار ستار دەیەوێت وەك کتێبێك چاپی بکات و بە سی دی لەزاری مام خۆیەوە بڵاوبکرێتەوە و پێشنیاریکردووە بەندە پێشەکی ئەو کتێبەی بۆ بنووسم، بەشانازییەوە پێشنیارەکەیم قبوڵکرد و ڕەزامەندیم نیشاندا کە شەرەفمەندبم بەنووسینی پێشەکی کتێبی ژیاننامەی سەرکردەیەکی گەورە و مەزنی کورد و عیراق و ناوچەکە، ژیاننامەی ئەو سەرکردە بێ وێنەیە لەمێژووی گەلی کورددا و لەزمانی خۆیەوە و کەراستەوخۆ وەڵامی ئەو 74پرسیارەیە کەئاڕاستەی کراوە و ژیاننامەی کەسایەتییەکەی پێ بنووسرێتەوە . نووسینەوەی ژیاننامەی رەوانشاد (مام جەلال) لە زمانی خۆیەوە گرنگیەکی تایبەتی هەیە بۆ خوێنەران و توێژەران و سیاسەتمەداران و تێکۆشەران و ئەندامانی یەکێتی و پێشمەرگەی کوردستان و ئەکادیمیەکانی کورد و عەرەب و فارس، هەروەها پارتە سیاسییەکانی باشوور، باکوور، رۆژهەڵات و رۆژئاوای کوردستان و ڕۆشنبیرانی کوردستان و عیراق.

جگە لەوەی سەرچاوەیەکی ناوازە دەبێت بۆ ڕۆڵەکانی ئێستا و نەوەکانی داهاتوومان کەشارەزایی تەواویان لەسەر کەسایەتی تێکۆشەر و سەرکردەیەکی وا مەزنی کورد و کوردستان و عێراق و ناوچەکە هەبێت و ببێتە سەرچاوە و توێژینەوەی لەسەر بکەن.

پێشەکی:

سەرۆك جەلال تاڵەبانی خاوەنی پرۆفایلێکی یەکجار گەورە و مەزنە ئەگەر بەراوردی بکەین بەپرۆفایلی سەرکردە مێژووییەکانی جیهان لەسەردەمی شەڕی سارد و لەدوای شەڕی ساردیش، هەروەها بەراورد بەسەرکردە دێرینەکانی مێژوو لەوانە (جۆرج واشنتۆن، غاندی، جەواهیر لال نەهرۆ، ماوتسی تونگ، لینین، فرانسوا میتران، جەمال عەبدولناسر، وۆڵف پالْم، چەرچڵ... هتد) لەکاتی جەنگی یەکەم و دووەمی جیهانیشدا نەك هیچی کەمتر نیە لەو سەرکردە مەزنانەی مێژوو کە هەتاهەتایە ناویان بەزیندوویی دەمێنێتەوە، بەڵکو مام جەلال پرۆفایلەکەی بەڕای بەندە زۆر دەوڵەمەندترە لەزۆربەی ئەو سەرکردە مێژوویی و جیهانیانە، چونکە هەموو ئەو تایبەتمەندییانەی کە لەمام جەلالدا بوونی هەبووە لەسەرجەم بوارەکانی ڕۆشنبیری، ئازایەتی، خۆنەویستی، دووربینی، بەوەفایی، دیدو بۆچوونەکانی، مرۆڤدۆستی، بڕوابوون بەمافی چارەی خۆنووسین بۆ هەموو گەلانی ژێر دەستە لەسەرو هەمووشیانەوە بەدەستهێنانی مافی چارەی خۆنووسین بۆ گەلی کورد کە هەموو ژیانی لەپێناوی ئەو ئامانجە پیرۆزەدا تەرخانکردبوو، بڕوابوونی تەواوی بەمافی ژنان و فەراهەمکردنی مافەکانیان و یەکسانی ڕەگەزەکان (یەکسانی جێندەر).

هەروەها دابینکردنی ئازادی لەهەموو ڕووییەکەوە، هەروەها لەبواری مێژووناسی.... هتد. هەر بوارێك لەم بوارانە گرنگانە بگرین مام جەلال شۆڕەسواری مەیدانەکە بووە و ڕچەشکێن و بێهاوتا بووە.

لەڕووی کەسایەتیەوە، مامی رابەر بێ وێنە و ڕۆشنبیرێکی بێ هاوتا بووە لەجیهاندا، ڕۆژنامەنووسێکی بلیمەت و پارێزەرێکی بەتوانا و سیاسەتمەدارێکی مەزن و پێشمەرگە و سەرکردەیەکی سەربازی گەورە بووە، بەهەموو پێوەرێك پیاوێکی مەزنی دەوڵەت و دەوڵەتداری بووە، دیپلۆماتێك بووە لەلوتکەدا، گفتوگۆکەرێکی بێ هاوتا و نووسەرێکی مەزن بووە، بەرمەبنای ئەو راستیانەش کە سەیری هەموو ئەو خەسڵەتانە بکەین کە لەمام جەلالدا بوونی هەبووە ناتوانین هاوشێوەی ئەو، مرۆڤێکی تر یاخود سەرکردەیەکی تر لەمێژوودا ببینینەوە کە هەمان خەسڵەت و تایبەتمەندی لەخۆبگرێت.

پێشەکی:

بۆیە جێی خۆیەتی کە پرۆفایلی ئەم پیاوە مەزنە بنووسرێتەوە و توێژینەوەی لەسەر بکرێت و لەلایەن رۆشنبیران و سیاسەتمەداران و ئەندامانی یەکێتی و مێژوونووسان، رێبازەکەی و خەبات و تێکۆشان و دید و بۆچوونەکانی دراسەت بکرێت و سوودی لێ وەربگیرێت و رۆڵەکانی ئێستا و نەوەکانی داهاتوو ئاشنا بکرێن بەوەی کە کوردیش خاوەنی سەرکردەیەکی وا مەزنی بێوێنەیە لە مێژووی مرۆڤایەتی و جیهاندا.

گێرانەوەی ژیانی کەسایەتی مام جەلال هەر لە منداڵییەوە تا دوا قۆناغی خوێندنی، چۆنیەتی دەستپێکردنی خەباتی سیاسی، سەربازی و پێشمەرگایەتی قۆناغەکانی تری ژیانی هاندەر دەبێت بۆ کۆڵنەدان و بەردەوامبوون لەخەبات، دڵنیاشم کە کاک (رێبوار ستار) لەو (74) پرسیارەی کردوویەتی هەموو چمکێکی ژیانی ئەو سەرکردە مەزنەی نەگرتۆتەوە و سەرجەم لایەنەکانی نەپێکاوە.

دامەزراوەی سەرۆك جەلال تاڵەبانی و بەندە بەتایبەتی شەرەفی سەرپەرشتیکردنی ئەم کارە بەنرخ و گرنگەی پێسپێردراوە و هەڵدەستین بەکۆکردنەوەی هەموو ئەرشیف بەرهەمەکانی و خەبات و چالاکییەکانی ئەم پیاوە مەزنە لەهەموو بوارێکی ژیانیدا بەدرێژایی (70) ساڵەی تێکۆشانی ئەم تێکۆشەرە مەزنە وەکو بەشێك و لایەنێکی گەورە و بەنرخ و ناوازە لەمێژووی گەلی کورد و سەرکردە مەزنەکان.

بەڕاستی من ئەو نووسینەی کاك رێبوارم خوێندەوە، سەرەڕای ئاشنایم بەبەشێکی زۆری ژیاننامەی مام جەلال کە بەدرێژایی زیاتر لە 50ساڵ لەنزیکەوە ئاگاداری ژیانی ئەو پیاوە مەزنە بووم و شەرەفمەندم لەو بوارەدا، لەگەڵ ئەوەشدا زۆر چێژم لەخوێندنەوەی وەرگرت. بۆ ئەم کارە ناوازە دووبارە لەناخی دڵەوە دەستخۆشی لەکاك رێبوار ستار دەکەم بۆ ئەنجامدانی ئەم کارە مەزنەی کە دڵنیام سوودێکی گەورە دەگەیەنێت بەئەندامانی یەکێتی و تێکۆشەران و نەوەکانمان و جێپەنجەی دیار دەبێت. هیوادارم نموونەی لەزیادبووندا بێت و رۆشنبیری تری کورد چ لەهاوبیر و هاوڕێ و هاوخەباتی مام جەلال، لەسەر بیروباوەڕ و کار و تێکۆشانی ئەو پیاوە مەزنە بنووسن، لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی زانستی بەسوودی لەسەر بکەن. جارێکی تریش دەستخۆشی دەکەم بۆ ئەو کارە نایابەی کەئەنجامی دەدات نموونەی لە زیادبووندا هەبێت.

هەر شاد و سەرکەوتوو بن.

باڵیۆز د.محەمەد سابیر

د.محەمەد سابیر لەگەڵ سەرۆك مام جەلال

ستافی تۆمارکردنی دیدارەکە

فۆتۆ/ ئازاد ئیبراهیم

وتەیەکی پێویست:

ڕادیۆی سلێمانی دەنگی مەڵبەندی ڕێکخستنی سلێمانی بوو، ئەوکات ئەو ڕادیۆیە یەکێك بوو لەهەرە رادیۆ باشەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان کەبارەگاکەی لەناو مەڵبەندبوو بەدەر لەهەواڵ و بەرنامە سیاسییەکان کۆمەڵێ بەرنامەی هەمەڕەنگی هونەری و زانستی و وەرزشی و ئەدەبی و کۆمەڵایەتی لەخۆگرتبوو، وە جگە لە چیرۆکی گێڕانەوەی ڕادیۆیی و گۆرانی بیسەرێکی زۆری لەخۆکۆکردبووەوە، مەودای ڕادیۆکە بەرفراوان بوو لەسەر دووشەپۆل کاری دەکرد (AM و FM) لەبۆنەو یادو جەژنەکاندا بەرنامەی تایبەتی هەبوو .

یەکێك لەو بەرنامانە، بەرنامەی (ژوانگەیەك بۆ ئێوە) بوو کە برگە و بابەتەکانی هەمەڕەنگ بوو، یەکێك لەبڕگەکانی دوور لەسیاسەت بوو کەتایبەت بوو بەکەسایەتییە سیاسییەکان دوور لەکاری سیاسیان تەرکیزی لەسەر ژیانی تایبەتی ئەم کەسانەبوو بەباشمان زانی وەك دیارییەك بۆ جەژنی رەمەزانی ئەو ساڵە، دیدارێکی تایبەتی دوور لەژیانی سیاسی لەگەڵ سەرۆك مام جەلال تۆماربکەین، لەرێگەی بەڕێز دکتۆرساجید خوالێیخۆشبێت داوامان لەکاك عومەری سەید علی کرد دیدارێکی تایبەتیمان لەگەڵ مام بۆ ڕێکبخات و پێشنیارەکەی پەسەندکرد و لەگەڵ مام جەلال قسەی کردبوو، ئەویش خۆشحاڵبوو ئاگاداریان کردین ئێوارەی ڕۆژی دووشەممە 2000/12/25 سەعات 7ی ئێوارە لەماڵی مام جەلال میوانین، ستاڤ بەرنامەکە کەپێکهاتبوو لە (پەری یوسف، سازان محەمەد، ئاریان ئەحمەد، بەندە) لەکاتی دیاریکراو لەوێ ئامادەبووین، ئەوەی پێویست بوو بۆ ئەو بەرنامەیە لەگەڵ خۆمان بردمان، کەبریتی بوو لە (سێ ریکۆردەری دێك، میکسەرێکی دەنگیAF، مایك و ستاندی مایك لەگەڵ چەند کاسێتێکی تۆماردا، بەرنامەکە تۆمار کراوبوو بەڵام دیدارەکە زۆر تایبەت بوولامان بۆیە هەموو ئامادەکارییەکی هونەریمان کردبوو، پرسیارەکانی بەرنامەکە لەلایەن هەریەك لەکاك ڕەشاد حسین کە ئەوکات کارگێڕی بەشی ڕاگەیاندن بوو، دکتۆر ساجید کە بەڕێوبەری ڕادیۆکەبوو، کاك ئاریان ئەحمەد هاوکاری بەرنامەکەبوو کاك بورهانی حاجی عەلی و پەری یوسف، سازان محەمەد و بەندەوە ئامادەکرابوو کەخۆی لە74پرسیاردا دەبینییەوە، دواتر لەهۆڵێکی گەورە دانیشتبووین و مام جەلال هاتوو و زۆر بەگەرمی پێشوازی لێکردین، وتی ئەم ئێوارەیە دوو سەعات کاتم بۆ ئێوە داناوە هەموومان خۆمان ناساند و باسی شێوازی بەرنامەکەمان بۆکرد زۆری پێخۆشبوو وەسفی ڕادیۆکەی کرد و وتی

وتەیەکی پێویست:

ڕادیۆیەکی زۆرباشە و لێتان ڕازیم لەئێوەش و لەمەڵبەندی سلێمانی یەکێکە لەهەرە مەڵبەندە باشەکانمان دەستخۆشی لێکردین، دواتر ئێمە پرسیارەکانمان دایە، وتی ئەوە چیە؟ وتمان پرسیارەکانە، پێکەنی و وتی بۆ دەتانەوێت قۆپی بکەم ئەوە قۆپیە ئەگەر سەیری بکەم. وتی بۆ واتان کردووە، وتمان بەڵێ چووینەتە لای هەر بەرپرسێك داوای پرسیارەکانی کردووە وتی، لەمەودوا چوونە لای هەرکەسێك کە داوای پرسیاری کرد بڵێن ناتوانین ئەوە بڕیاری مام جەلالە دەبێت بەقۆپی ئەوەش پشتیوانیەکی گەورەبوو بۆ ئێمە ئەوەندەی تر هێزی بەئێمە و ڕادیۆ بەخشی، لەو گفتوگۆیەی پێش بەرنامەکە بەردەوام بووین و چەند پرسیارێکی لەسەر بەرنامەکە کرد بۆ ئەم ناوە؟ ئامانجتان لەم بەرنامەیە چیە؟ لەم جۆرە پرسیارانە ئێمەش وەڵاممان دایە و وتی بادەستپێبکەین بەڵام مەرجێکم هەیە، ئەویش (ئەگەر پرسیاری سیاسیم لێ بکەن سجنتان دەکەم) وتمان زۆر باشە ئەی ئەگەر تۆ وەڵامی سیاسیت داینەوە چوویت بەلای سیاسەتدا لەوەڵامەکانتاندا وتی غەرامەم بکەن.

هەموو دەستمان کرد بەپێکەنین هەر لەسەرەتای دەستپێکی بەرنامەکەوە ئەوەندە بەپێزو جوان و ورد وەڵامی پرسیارەکانی دەدایەوە هەموومانی سەرسام کردبوو زۆر دڵخۆشبووین، کە جوانترین دیاری و جەژنانەمان دەبێت بۆ بیسەرەکانی ڕادیۆکەمان، چونکە عارفەبوو شەوی جەژنی ڕەمەزان بوو بۆ بەیانی پەخشدەکرا، دوای بەرنامەکە مام بڕیاریدا کە سبەینێ هەموو ڕادیۆکان پەخشیان بچێتە پاڵ پەخشی ڕادیۆی مەڵبەند و سەعات 11ی پێش نیوەڕۆ پەخشکرا، دواتر وتی ئەم دیدارە بکەنە هەواڵێك لە کەناڵەکانی خۆمان، ئەوەش هاندانێکی گەورە بوو بۆ ئێمە دواجار سوپاسی کردین و دەستخۆشی لێکردین و ئێمەش گەڕاینەوە و بۆ بەیانی سەعات11پەخشمانکرد کەڕۆژێکی ئێجگار خۆش وپڕ چێژبوو بۆ ئێمە.

وتەیەکی پێویست:

ڕادیۆی سلێمانی دەنگی مەڵبەندی ڕێکخستنی سلێمانی 7-3-1996 لەیادی ڕاپەڕینی ساڵی 1991دا دامەزراو لەلایەن بەڕێز کاك عومەری سەید علی-یەوە کرایەوە و دەستی بەپەخشی بەرنامەکانی کرد کە بەڕێز مامۆستا ئەحمەد ساڵح ئەو کات لێپرسراوی ڕاگەیاندنی مەڵبەند و هەرخۆشی بەڕێوەبەری ڕادیۆکە بوو کە هاوکارێکی زۆرباشمان بوو هەمیشە پشتیوانمان بوو، دەستەی دامەزرێنەرانی ڕادیۆ بریتی بوو لە هاوڕێی تەمەنم (بورهانی حاجی عەلی، ئاریان ئەحمەد، ئامانج کریم، پەری یوسف، سازان محەمەد، ئامانج کریم و بەندەش) دواتر کۆمەڵێ کەسی تر بووە هاوکار و بێژەر لەڕادیۆ لەوانە (زاهۆ محەمەد، عادل عەزیز) دوای کۆنفرانسی ساڵی 1999 کاك ڕەشاد حسێن بووە لێپرسراوی بەشەکەو کاك دکتۆر ساجید بووە بەڕێوەبەری ڕادیۆ ماوەیەکیش ئەمیرە محەمەد بەڕێوبەری ڕادیۆ کەبوو، هەموویان هاوکارو پشتیوانێکی گەورەبوون بۆ سەرکەوتنی ڕادیۆ، هەمیشە هێرۆ خان و کاك عومەری سەیدعلی پشتیوانمان بوون و دەستەی کارگێرو ئەنجومەنی مەڵبەندی ئەوکات پشتیوان بوون بۆمان، هەروەها هەڤاڵانی بەشی ڕاگەیاندن (کاك جەبار فارس، حەمە زاهیر تۆفیق، حەمە عەلی بەکر، کاوان جەلال) لەگەڵ ژمارەیەکی بەرچاوی هونەرمەندان و نووسەران و ئەدیبان و کاك کەمال حاجی سەعید خاوەنی تۆمارگەی (خیام)، ئەم ڕادیۆیە هەمیشە دەرگای ستۆدیۆکانی کراوەبوو بۆ هونەرمەندان بۆ تۆمارکردنی گۆرانی جێی خۆیەتی ناوی هەریەك لە (مامۆستا ئەنوەر قەرەداغی، کاك شوان کابان، زانای مەحمود هەژار، باست حەمەغەریب، شێخ جەمالی بێژەر، قەشەنگ، کەژاڵ ئەحمەد، دڵشاد ئەحمەد) کە هەمیشە هاوکارمان بوون لەکارەکانمان.

سوپاس بۆ هەموو ئەوانەی ڕۆژێك هاوکارمان بوون لەڕادیۆی سلێمانی دەنگی مەڵبەندی ڕێکخستنی سلێمانی ی.ن.ك.

بۆ بەدەستهێنانی ئەم بەرهەمەش کەخۆی لەدەقی چاوپێکەوتنێکی ناوازەی سەرۆك مام جەلالدا دەبینێتەوە، سوپاس بۆ مەکتەبی ڕێکخستنی ی.ن.ك، دامەزراوەی سەرۆك جەلال تاڵەبانی، سەتەلایتی گەلی کوردستان، جەمال لۆلۆ، دوو جگەرگۆشەکەم لارا و محەمەد.

ڕێبوار ستار

ڕێبوار ستار لەگەڵ سەرۆک مام جەلال

لە پشتەوە: عەلی بچکۆل، عومەر سەید عەلی، ئەرسەلان بایز، مام جەلال، ئاسۆی شێخ نوری
لە پێشەوە شەهیدان جەبار فرمان و عەبدولرەزاق

پرسیار: بابزانین ناوی سیانی هەڤاڵ مام جەلال چییە؟

وەڵامی مام جەلال/

ناوی سیانیم, مام جەلال کوڕی شێخ حوسامەدینی کوڕی شێخ نورەڵای کوڕی شێخ نوری کوڕی شێخ غفوری تاڵەبانییە.(پێنج پشتم پێ ووتی لەجیاتی سیان)

پرسیار/ ساڵی لەدایکبوونی مام جەلال؟

وەڵامی مام جەلال: ساڵی لەدایکبوونم، بەراستی بە تەئکید نەزانراوە.من دایکم هەزار ڕەحمەتی لێبێت، لادێی بوو. باوکیشم ساڵی لەدایکبوونمی نەنووسی بوو، دایکیشم هەر ئەوەندەی لێی دەزانی.
دایکم دەیگوت ساڵێك دوای پەیدابوونی (فلسی سوور) لەدایکبووم، فلسی سووریش لە ساڵی 1932پەیدا بووە. بەم حیسابە بێت ساڵی لەدایکبوونم دەکاتە ساڵی 1933، دایکم دەشیزانی کەوەختی لەدایکبوونەکەم بە هاوین بووە لەوە زیاتر هیچی نەدەزانی. هەندێك دەڵێن ,34هەندێك دەڵین ,32هەندێك دەڵێن ,30بۆیە من خۆم پێم وایە 33بێت,بەتایبەتی کەساڵی چوونە مەکتەبیش حساب دەکەم, کەمن ساڵی-1941 1942چوومەتە مەکتەب دەبێ وابێت.

پ/کێ ناوی لێ ناویت مام جەلال؟

و/ باوکم ناوی ناوم مام جەلال و حیکایەتەکەش بەم جۆرەی خوارەوەیە:

باوکم مامێکی هەبووە, ناوی جەلال بووە, پێیان وتووە مام جەلال. ئەو مامەی باوکم بەلاوێتی مردوو، نزیك لەسەروبەری لەدایکبوونم، باوکم ئەو مامەی خۆی لەخەودا دیوە سێوێکی داوەتێ, باوکیشم خەونەکەی بۆ مەلای گوندەکە گێڕاوەتەوە و ئەویش تەفسیری خەوەکەی بۆ کردووە, گووتویەتی کوڕێکتان دەبێت. باوکیشم گووتویەتی ئەگەر کوڕمان بوو بەناوی مامە جەلالمەوە ناوی دەنێم, من بووم و ناوی لێنام مام جەلال, بەناوی مامە جەلالیەوە . لەبەر ئەوە هەر لە منداڵییەوە پێم گوتراوە مام جەلال, وەکو بەعزە کەسێك هەیە ناوی بابە شێخە, یان کاکە سوورە, ئاوایە منیش ناوم , مام جەلالە.

پ/ ئەی شوێنی لەدایکبوونت؟

شوێنی لەدایکبوونم دێیەکە بەناوی (کەڵکان) دەکەوێتە بناری کۆسرەت بەدیوی دەرباچەی دووکان

وێنەیەکی تایبەتی مام جەلال

پ/ بەڵێ ئەی پلەی خوێندەواریت؟

و/ من ئیبتیدایم لەکۆیە تەواوکردووە، متەوەستەم لەکۆیە تەواوکردووە، لەمەکتەب تەلەبەیەکی باش بووم. لەساڵی خۆیدا لەئیبتیدایدا یەکەمی هەموو لیواکەش بووم، دەویسترا بمنێرن بۆ (کولیەی مەلیك فەیسەڵ) کە ئەو وەختە هەبوو، کەسانی یەکەمی لیواکەمان بەخۆڕایی وەردەگیران، نەچووم، لەبەر سیاسەت نەچووم. متەوەستەم لەکۆیە تەواو کردووە، سانەوەی ساڵێك لەهەولێر، ساڵێك لەکەرکوك، پێنجی سانەویم لەکەرکوك تەواوکردووە، دوایی چوومەتە کولیەی حقوق، هەموو ساڵەکانم بێ کێشە تەواوکردووە، هەتا چوومە سنفی چوار، لەچوار–دا ڕام کرد، ئەمری گرتنم بۆ دەرچوو، نەچووم و خۆم بەدەستەوە نەدا چوومە ژێر ئەرز (مەبەستی لەخۆشاردنەوەیە).

ئەو وەختە ئەندامی مەکتەبی سیاسی پارتی بووم. بۆ کاروباری حزبی، چووبوومە ژێر ئەرز، مامەوە تا شۆڕشی 14ی تەمموز، وە لەو مودەیەدا لەسلێمانی دەژیام و خۆم لەسلێمانی شاردبووەوە. کە 14ی تەمموز ڕوویدا، چوومەوە بۆ کولیە. خوالێخۆشبوو عەبدولکەریمی قاسم ئەمرێکی دەرکرد زەحفی دا بە هەموو کەسێ. یەعنی دەکرا من بچم بلێم ساڵەکەم تەواوکرد و یەکسەر ببم بەمحامی، بەڵام نەمکرد، چووم خوێندمەوە، ئەو زەحفەم نەویست، بەگاڵتە دەموت نامەوێت پێم بڵێن محامی زاحف. لەساڵی 1959خوێندنم تەواو کرد. کەواتە دەتوانم پێت بڵێم، من دەرچووی کولییەی حقوقی عێراقم، لەدەورەی ئەوەل لە جامعەی بەغداد.

پ/ باری کۆمەڵایەتی مام جەلال؟

و/ باری کۆمەڵایەتیم، خێزاندارم، ژنم هەیە، دوو منداڵم هەیە، دوو کوڕم هەیە.

پ/ کوڕەکانت ناویان چییە؟

و/ گەورەکەیان ناوی (بافڵ)ەو بچوکەکەیان ناوی (قوباد)ە. هەر یەکەشیان مناسەبەتێك هەیە کە ئەو ناوەم لێ ناون. (بافڵ) بە بافڵەکەی چەمی ڕێزان ناوم ناوە، چونکە لەفەترەی یەکەمی (61تا 63) شۆڕشی ئەیلول، من فەرماندەی هەموو ئەو ناوچەیە بووم. لەرۆژهەڵاتی رووباری ئەوەی پێی دەڵێن زێی کۆیە، بارەگاکەم لە چەمی ڕێزان بوو، چەمی ڕێزان جێگایەکی زۆر خۆش هەیە، پێی دەڵێن ژێر بافڵەکە، بافڵەکە، بریتییە لە شەلالێکی ئاو، کە دێتە خوار. ئەوم بەناوی ئەوەوە ناو ناوە. دووەمیان ناوی قوبادە، ئەویشم بەناوی تێکۆشەرێکی ئێرانییەوە ناوناوە، زۆر ڕەفیقمان بوو، ناوی قوباد بوو، زۆر قارەمان بوو، گیراو و لەژێر تەعزیبدا کوشتیان. کوڕەکانم هەریەکەیان بەمناسەبەتێکەوە ناوناوە.

بافڵ جەلال تاڵەبانی - مام جەلال - قوباد تاڵەبانی
ئاهەنگی ژنهێنانی قوباد تاڵەبانی

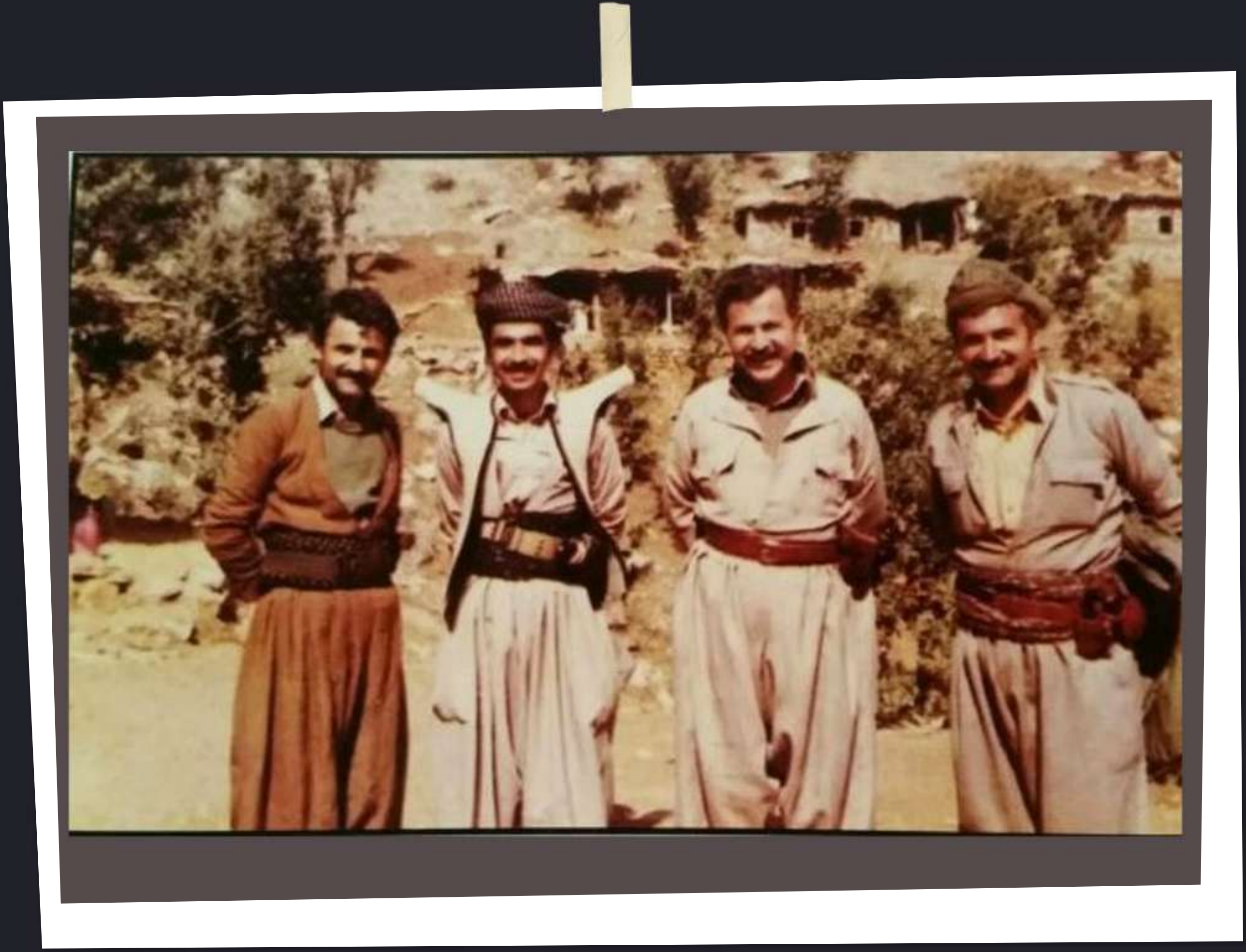

مام جەلال لەگەڵ ملازم عومەر و شەهید ئازاد هەورامی و دلێری سەید مەجید دا

پ/ باشە تەمەن درێژ بن. با بگەڕێینەوە بۆ سەردەمی منداڵی، ئەگەر یادەوەرییەکی خۆشت هەبێت ئەوکاتانەی خوێندکاری قۆناغی سەرەتایی بوویت؟

و/ مەقسەدت چییە لە خۆش؟

پ/ئەو کاتانەی کە خوێندکاری قۆناغی سەرەتایی بوویت یادەوەرییەکی خۆش؟

و/ من خوێندکاری قۆناغی سەرەتایی بووم، چەند یادەوەرییەکم هەیە. من کە هاتم لەلادێوە هاتم بۆ کۆیە، من هەتا تەمەنی چوار پێنج ساڵی لەلادێ ژیاوم. دوایی باوکم بووە بەمرشیدی تەکیی تاڵەبانی لەکۆیە، ماڵمان لەگوندەوە گواستییەوە بۆ کۆیە. لەبەرئەوە کە چوومە مەکتەب، ساڵی یەکەم خوێندکارەکانی هاوسنفم زۆر گاڵتەیان پێدەکردم. من مەسەلەن لەباتی (لۆ) دەمگوت (لە بۆ) یان لەبری (چۆن) دەمگوت (چلۆن)، ئەوانیش هەموو گاڵتەیان پێدەکردم. یەکەم ساڵێکی ناخۆش بوو لەکن من، تووشی شەڕ دەهاتم، لەسەر ئەو کەلیماتانە، بەڵام چونکە خوێندکارێکی باش بووم ئیتر وردە وردە مامۆستاکانم خۆشیان دەویستم یارمەتییان دام و ئیتر خوێندکارەکانیش لەگەڵم ڕاهاتن و بووم بە دۆستیان. لە ئەو ساڵانەدا، کە لەوێ بووم، ئەوەی دێتە بیرم ئەوە بوو، من شتم زۆر زوو لەبەردەکرد. یەعنی لەبەرکردنی شیعرو دەرخیاتدا چالاك و ئازا بووم و یەکێکبووم لەو خوێندکارانەی کە بەیانیان مەکتەب ڕیز دەبوو پێش ئەوەی بچینە دەرس دەیانهێنامە دەرێ تاشیعر بخوێنمەوە.

زۆرتر ئەو شیعرە نیشتمانیانەم دەخوێندەوە کە فێر دەکرام. چ لە ماڵەوە یان چ لە مەکتەب مامۆستاکان فێریان دەکردم. ڕۆژی دوو جار دەهێندرامە دەرەوە. بەیانیان و پاش نیوەڕۆیان شیعرم دەخوێندەوە.

شیعری نیشتمانی، ئەوەم لەبیرە لەگەڵ مامۆستاکان بەینم زۆر باش بوو. ئەوانەی کە دەمناسین یەکێك لەوانە (مامۆستا مەجیدە ئەفەندی شێخ نورییە)ە کە مامۆستای تەئریخمان بوو، زۆر تەئسیری هەبوو لەسەر پەروەردەکردنی مێشکمان، مامۆستای تەئریخمان بوو، مامۆستایەکی تریشمان هەبوو، مامۆستا کەمال ئەفەندی مامۆستا کەمال عەبدولقادر نەشئەت، مامۆستای ریازەمان بوو، زۆر تەئسیری ناحیەی سیاسی لێکردین و ڕایدەکێشاین بۆ ناحیەی کاروباری سیاسی. ئێمە دوو سێ برادەر و خوێندکاری دیار بووین، یەعنی خوێندکاری بلێین یەکەم و دووەم یان زیرەکەکانی سنفەکە بووین، بەفێڵی ئەوەی کە ئێمەی کردبووە لێپرسراوی پینگ پۆنگ (تێنسی سەر مێز)، بۆ ئەوەی پارەکان تەسجیل بکەین، لێمان نزیکبووە و ورده ورده ڕایکێشاین، کۆبوونەوەیەکی پێکردین لە ماڵی خۆی و کۆمەڵەیەکی پێ دروستکردین، لەسنفی پێنجی ئیبتدایی بووم، ناوی کۆمەڵەی پێشکەوتنی خوێندەواری (K P X) بوو، (X) وەکو خوێندەواری، (K) کۆمەڵە،(P) پێشکەوتن، واتە مامۆستا کەمال عەبدولقادر نەشئەت، فێری سیاسەتی کردین، بەهۆی ئەوەوە هاتینە ناو سیاسەتەوە.

من لەساڵی(1946)بووم بەئەندامی پارتی بەهۆی مامۆستایەکم هەزار ڕەحمەتی لێ بێت ناوی (تاهیر سەعید) بوو، زۆر پیاوێکی زیرەك و بەشەخسیەت بوو، ئەوەی لەبیرمە لەو وەختەدا من لە ئیبتدائی بووم، وەکو زیاتر لەعومری خۆم ڕەفتارم لەگەڵ دەکرا، هەر لەو ساڵەدا، لەحادیسەیەکی زۆر مەشهورم هەیە کە خۆت گوتت خۆش بێت، ئەوە بوو لەسنفی چواربووم، خوالێخۆشبوو، سەعید قەزاز موتەسەرفی هەولێر بوو، هات بۆ شارەکەمان لەگەڵ فەرماندەی عەسکەری عێراق لەهەولێر و لەگەڵ خەڵکی تر.

لەسنفەکەمان کە هاتە ژوورێ ئێمە دەرسی تەئریخمان هەبوو.دەرسەکە باسی مدحت پاشاو ئیسلاحاتی مدحت پاشابوو لەبەغداد.

لەبەرئەوەی من لەڕیزی پێشەوە دانیشتبووم،منی هەستاند، وتی هەستە بەبێ ئەوەی بزانێ کێم باسم بۆکرد مدحت پاشا چی کردووە.یەك لەوانە ترماوای دانا لەبەینی کازیمەو بەغداد،باسی تراموای لێ پرسیم و منیش زۆر بەووردی بۆم باس کرد. زۆر بەلایەوە سەیربوو، هەندێ سوئالی تری لێکردم. دوایی پرسی تۆناوت چییە؟ وتم فلان.گوتی کوڕی کێی؟ گوتم کوڕی شێخ حوسامەدینی تاڵەبانی، ئاوا سەری بادا گووتی تاڵەبانی دوو بابەتن و خەتی مام ناوەندیان نییە.

ئینجا ئەوە حادیسەیەکی دیکەشم بەبیردێنێتەوە بۆت بگێڕمەوە، وەك دەڵێن قسە قسە ڕادەکێشێت، ساڵی (1951)من لە چواری سانەوی بووم لەهەولێر تەواوم کرد بوو، چووم بۆ پێنج، ئیمتیحانم نەدا چونکە دەرەجاتەکانم هەورازی(90) بوو عەفو بووم لەئیمتیحان. بۆ مەعلوماتی خۆت هەموو ساڵەکانی یەك و دوو سێ و چواری سانەوی عەفو بووم و ئیمتیحانم نەداوە، چونکە دەرەجاتەکانم هەوراز نەوەت بوون.

وابوو هەرچەند عەفوکرام هاتبوومەوە کۆیە ئیمتیحانم لەکۆڵ بووەوە لەپڕ لەگەڵ مەجموعەیەك گیرام و نەفی کراین بۆ موسڵ. لەوێ سەعید قەزاز هەزار ڕەحمەتی لێ بێت موتەسەریف بوو، لەو کەسانەی کە لەبیرمە بەیەکەوە لەوێ نەفی بووین، خوالێخواشبووان کاك عومەر دەبابە، عەونی یوسف، چەند کەسانێکی تر یەکێکمان لەگەڵ بوو، خوالێخۆشبوو قادری حاجی حسێن خەڵکی شاری سلێمانی بوو، نانەوا بوو، ئەوسا پارتی بوو. دوایی بوو بەشیوعی، بەڵام ئەو سەردەمە پارتی بوو. دوو مانگی پێچوو هیچ پارەیان نەدایێ، چونکە ئەو سەردەمە هەر کەسێ نەفی دەکرا لەسەر سیاسەت ڕۆژی (100) فلسی دەدرایە. ئێمە ئەو ماوەیەکی زۆر بوو (100) فلسەکەمان وەرنەگرتبوو. چووین بۆ لای محافز شکات بکەین، کە چووین بۆ لای، هەموومان بووین، فەڕاشەکە کابرایەکی بادینی فەقیرۆکە بوو، گوتی: بوەستن، مەچن ڕاوەستن، ئەو سەفیری تورکانی لە کنە. قادری حاجی حسێنی چووە پێش و گووتی: بچۆ بڵێ سەفیری کوردستان هاتووە . وەڵا ئەویش هەر بە سادەیی خۆی چووە ژوورێ و گوتبووی جەماعەتێك هاتوون یەکێکیان دەڵێت من سەفیری کوردستانم. وتی قەیناکە با جارێ بوەستن، باسەفیری تورکیا بڕوا، کە چوینە ژوورێ ئەوەڵ پرسیاری لێی کردین ئەوە بوو گووتی کێتان سەفیری کوردستانە؟

قادری حاجی حسێن گوتی من قوربان، گوتی تۆ کێی؟ گوتی من قادری حاجی حسێنم و ماڵەکەمان لەیەکەوە نزیك بوو، کاتی خۆی تۆ دەهاتی بۆ نانەواخانەکەی باوکم، گوتی قالە تۆ کاکەی کرێکاری پارتیت؟ ئەو وەختە کاکەی فەلاح هەبوو، کاکەی فەلاح شیوعی بوو مەشهور بوو، لە سلێمانی بە کاکەی کرێکاری پارتی مەشهور بوو، بۆیە گوتی ئەی قالە، ئەوە تۆی، تۆی کاکەی کرێکاری پارتی؟ دوایی هات لە هەموومانی پرسی گووتی کێتان عومەر دەبابەیە؟ کاکە دەبابە گووتی منم، گوتی عومەر ئێوە ئەگەر بێنە سەر حوکم من ئاوها دەتانبینم و ئاوها رێزتان لێدەگرم و ئێوە چیمان لێدەکەن؟ گوتی دەتدەینە مەحکەمەی شەعب. جا بە سوتفە کە وەختی خۆی، سەعید قەزاز گیرا، درا بە مەحکەمەی شەعب. زۆر کەس دەیانویست کاکە عومەر بچێ شایەتی لەسەر بدات نەچوو،
گوتی پیاوەتی لەگەڵمان بووە.
ئینجا دوای هاتە سەر من گوتی ئەو سمێڵ ستالینییە کێیە؟ من ئەوکات سمێڵێکی گەورەم هەبوو، ئەوها سمێڵێکی پانم هەبوو. گوتیان ئەوە فلان کەسە، گوتی جەلال وەرە وەرە رۆڵە ئەو سمێڵە ستالینییە لێی تێکدام من تۆم لەبیرە منالْ بوویت، حادیسەکەی چواری ئیبتیدائی هەر لەبیری مابوو، گوتی تۆ لای خۆی لە تاڵەبانییە عاقڵەکان بوویت، چی تۆی گەیاندە سیاسەت و ئەو شتانە؟ وتم وەڵا رەنگە عاقڵیەکە وایکردبێت منی گەیاندبێتە سیاسەت. ئیشەکەی بۆ کردین، هەزار رەحمەتی لێبێ گوتی: ئێوە دوای کڵاوی با بردوو کەوتوون. وتی ئەو کوردستانە چۆن رزگار دەبێت؟ کێ سلێمانی و مهاباد و کرماشان و دیاربەکر بەیەکەوە دەبەستێتەوە؟ ئەمە بەتەقەڵی چ خەیاتێك لێکدەدرێت، برۆن بخوێنن و ئیشی خۆتان بکەن، خولاسە ئیشەکەی بۆ کردین و قسەی خۆشی لەگەڵ کردین.
ئەو حادیسەیەی لەگەڵ ئەو لەئیبتیدائی یەکێکە لەو حادیسانەی لە ژیانمدا لەبیرم ناچێتەوە، کە یەکەم جاریش لە نەورۆز خوتبەم دا، هەر لە ئیبتیدائی بووم، سنفی پێنجی ئیبتیدائی بووم، نەورۆزیان کردبوو مەکتەبەکەی من منیان دانا بچم بۆ حەفلەکە خۆم خوتبەیەکم نوسیبوو، بۆ خۆم نوسیبووم. یەکەم جارم بوو چووم لە نەورۆزدا خوێندمەوە. ئەوەش شتێکە قەت لەبیرم ناچێتەوە.

شتێکی تریشم لەبیرە بۆت بگێڕمەوە کاتی خۆی برادەرێکمان هەبوو لە ئێمە گەورەتر بوو ناوی (حوسامەدین تەیب) بوو هەزار ڕەحمەتی لێبێت لەقەبەکەی شەعب بوو, ئەو ئێمەی فێری کوردایەتی دەکرد, یەکێك لەو شتانەی فێری دەکردین دەبوو شەو بچینە سەر قەبرستانەکان نەترسین. شەوان تاقیدەکردینەوە, (ئاڵا)ی کوردستانی دەداینێ و دەیگوت بڕۆنە سەر فلان قەبر.

سەرقەبرانەکانی دەرەوەی کۆیە, عادەتان قەبرەکان هەمووی لەدەرەوەی کۆیە بوون. ئەو وەختە تەکیە کۆن قەبرستانی لای دەرەوەی کۆیە بوو، بەلای هەیبەت سوڵتاندا بوو, بەشی من ئەوێ بوو, دەبوو بچم بیبەم بۆ (تەکیە کۆن) کە دوور بوو گردیش بوو. چووم پۆلیسەکان دەنگیان دام, ڕایانگرت , بانگیان کردم وتیان ئەوە چ دەکەی لێرە؟ بردمیان بۆلای مەئموری هەیئەکە دەیناسیم، ووتی چی دەکەی بەو شەوە لێرە؟ گوتم وەڵا هاتم لەسەر قەبری نازانم کێ فاتیحا بخوێنم, بۆ سبەینێ ئاڵای کوردستانیان دۆزیبۆوە و لەوێ شکیان لەمن پەیداکرد بەڵام نەیان گرتم.ئەو سێ شتەم لەبیرە لە شتەکانی کە لەئیبتیدائی بووم و بەسەرم هاتوون.

مام جەلال لە فێستیڤاڵی لاوان و خوێندکاران لە روسیا - 1957

مام جەلال لەکاتی پێشمەرگایەتی لە شاخ

پ/ ئەگەر لەبیرت بێ هیچ مامۆستایەك لە یەكێ لە قۆناغەكانی خوێندندا لێی داویت؟

و / بەڵێ. ئەرێ وەڵامامۆستایەکمان هەبوو ناوی (حەنا ئەفەندی) بوو , پیاوێکی باشیش بوو, بەڵام قرەقرمان بوو لەسەر سیاسەت, دوو داری لێدام, ئیزرابێکمان کرد لەمەکتەب ئەویش منی بەباش زانی ووتی وەرە وەرە دەستت بکەوە و دوو داری لێدام, مامۆستایەکی تریشم جارێك زلەیەکی لێدام (محەمەد تۆفیق وەردی) ئەو مامۆستامان بوو نازانم لەسەر چی زلەیەکی لێدام, لەپاشان تۆرام و نەچوومەوە مەکتەب, جیرانمان بوو, هات بە دوامدا گووتی ئەمن نەمزانیوە, ئەم لاولای ماچ کردم و دەستی گرتم و بردمیەوە بۆ مەکتەب.

پ /بەڵێ مامە گیان تۆ لە قسەكانتدا باسی ئەمەت كرد فێری شیعری نیشتمانیان كردویت, كێ بووە لەماڵەوە فێری كردووی؟

و/من ئامۆزایەکم هەیە ناوی کاکە سوورە، هەم قورئان و هەم شیعریشی پێ لەبەر دەکردین, دیارە جگە لەشیعری نیشتمانی ئەو شیعرانەشی پێ لەبەر دەکردین کەمەتحی عەشیرەتی تاڵەبانی و شتی وابوو, چونکە بەئیعتیباری ئەوەی ئێمە بنەماڵەیەکی تاڵەبانی بووین لەکۆیە , هەروەها شیعری حاجی قادرو شێخ رەزای پێ لەبەر دەکردین. پیاوێك هەبوو جیرانمان بوو دوایی لێرە شەهید بوو, ئەویش زۆر تەئسیری هەبوو لەسەر ڕەوتی ژیانم ناوی (حاجی ئەفەندی) بوو (حاجی عبدالباقی) لێرە لەزەمەنی ئەو کەسانە بوو کە زەعیم سدیق زیندەبەچاڵیکردن لە10ی حوزەیرانی1963، ئەویش جیرانمان بوو, زۆر زیرەك بوو ئەو حاجی ئەفەندییە پیاوێکی بیر ڕۆشن بوو, پێشکەوتووخواز بوو, وەکو جیران تێکەڵاو بووین, ئەویش زۆر تەئسیری هەبوو لەسەرم و ئەویش شیعری نیشتمانی فێر دەکردم. جگە لەمامۆستاکانیشم یەعنی حاجی ئەفەندی وەکو یەکێك لەبنەماڵەکەمان حسێب دەکرا لەگەڵ کاکە سوور پێکەوە شیعرو ئەدەبیاتیان فێر دەکردم.

پ/ مامە گیان بەمناڵی دەخیلەت هەبووە بۆ پارە کۆکردنەوە؟

و/ نەوەڵا، من هەر کەپارەی خۆمم وەردەگرت زۆرتر دەمدا بەکتێب و مجەلەشم دەکڕی. مەسەلەن گەلاوێژم پێدەکڕی. لە پێنجی ئیبتیدائیشەوە ئیشتراکم کرد لەجەریدەی (الاهالي) جا لەبەر ئەوە پارەکانم هەموو بۆ مجلەو شتی وەهابوو, مەکتەبەیەکیشم هەبوو. دوو مەکتەبەی تریش هەبوو یەکێکیان مەکتەبەی کۆیسنجاق هی شیوعییەکان بوو. ئەوی تریش مەکتەبەی حاجی قادری کۆیی هی پارتییەکان بوو. من ئەوەڵجار لەمەکتەبەی کوێسنجاق مشتريك بووم، ئابوونەم دەدا 100فلس لەوێندەرێ، دوای لەوێ تێکچووم، مامۆستایەکی شیوعیمان هەبوو کاك فاتیحی ناوبوو، فاتیح ڕەسوڵ. ئەو فاتیح ڕەسوڵە حەدیقەیەکی بۆ دروستکردبووین. بەبیروباوەڕی حزبی شیوعی پەروەردەی دەکردین، ڕۆژێك من لێم پرسی کورد نەتەوەیە یان نەتەوە نییە؟ گووتی نەخێر کورد نەتەوە نییە دیارە ئەگەر کورد نەتەوە نییە مافی چارەی خۆنووسینی نییە، لەسەر ئەوە تێکچووین، بەجێمهێشت و ئیدی لە مەکتەبی کوێسنجاقەوە گواستمەوە بۆ مەکتەبی حاجی قادری کۆیی، بڵێین بۆ خەتی پارتی، من پارەم لەو شتانە سەرف دەکرد

پ/ بەڵێ، مامە تۆ بە مناڵی حەزت لەچ يارييەكی ئەو سەردەمانە بوو، یاری مناڵان؟

و / گوێت لێبێ، من بە مناڵی، یەعنی عومرم 8،9، 10ساڵ، زۆر مناڵێکی بزێو بووم، هەر غارم دەکرد ڕام دەکرد، دەهاتم و دەچووم.... تەکییە حەدیقەیەکی گەورەی هەبوو زۆر حەزم لەو یارییانە بوو کە ڕاکردنی تێدابێت، وەکو تۆپێن و ئەو شتانە، بەڵام من لەمەکتەب یەك یاری فێربووم ئەویش پینگ پۆنگە، هیچی دیکەم نەدەزانی، یەعنی باڵێ و ئەو شتانەم نەدەزانی، تەنها پینگ پۆنگم دەزانی، یەعنی یەکێك بووم لەئاخیردا باش یاریم دەکرد.

پ/ بەڵێ، بەڕێزت وتت پارەكانی وەرتدەگرت، دەتدایە گۆڤارو کتێب، ئەی قەت پێی نەدەچوویت بۆ سینەما؟

و/ سینەما نەبوو لە کۆیە، هەندێك لەو پارانە برادەر و خوێندکار و شتی وەها بوون نەبوو بوون، یارمەتیم دەدان.

پ/ بەمناڵی هەستت نەئەکرد تۆ لەچاو مناڵانی تر جیاوازتریت؟

و/خۆی ئەزانی چییە، نەختێك نازم هەبوو، ئەو نازە نەختێك جیاوازی دابوومێ، لە مەکتەبیش چونکە یەکەم بووم، دایمەن لە هەموو سنفەکان یەکەم بووم، خوێندکارێکی باش بووم، زۆر کۆمەڵایەتی بووم، لەگەڵ خەڵك زۆر تێکەڵ بووم، هیچ جیاوازییەکی ئەوتۆم لەگەڵ خەڵك نەبوو، دائیمەن لەگەڵ هاوڕێکانم، لەگەڵ ئەوانەی کە لە مەکتەب لەگەڵم بوون پێکەوە بووین.

پ/ ئەی لەشەوی بەراتدا لەگەڵ مناڵاندا ئەگەڕایت؟

و/ئەرێ وەڵا، لەشەوی بەراتدا گەڕاوم و پێشتر لە شەڕە گەڕەکێ بەشداریم کردووەو لەشەوی شەو بەراتیش چوومە و شتیشم وەرگرتووە.

پ/ بەڵێ، ئەی مامەگیان لە تەمەنی لاویدا بیرت لە خۆشەویستی کردۆتەوە؟

و/بەڵێ، من لەجیلی ئەو تێکۆشەرانە بووم کە وەکو سۆفی پەروەردە بوون، وەکو دەروێش. زەمانی ئێمە بەڕاستی وابوو. دەبوو وەکو سیاسی خووڕەوشت زۆر بەرز بێت، کچ بەخوشکی خۆت بزانی، کوڕ بەبرای خۆت بزانی، ئەوە ئەخلاقی ئێمە بوو. ئەمە یەك بوو لە شتەکان. جیلی ئێمە وەکو سۆفی وابووین، مشروبات خواردنەوەمان پێ عەیب بوو، قومارکردن جێی سەرزەنشت بوو، سوك بوو لەبەرچاومان. لەبەرئەوە بە نەوعێك پەروەدە بووین، بەڵام دیارە هەر یەکێك لەئێمە گەیشتینە عومرێك وەکو ئینسان دڵی وردە وردە لێدەدات.

پ/ ناوی ئەو خوێندکارانەی کە لە تەنیشتیەوە دادەنیشتن لە قۆناغەکانی خوێندن؟

و/ یەکێك لەو خوێندکارانەی کە هەتا ساڵانێك بەیەکەوە بووین کاك وریا عەلی کانی مارانییە کەئێستا جێگری سەرۆکی مەحکەمەی تەمیزە، لەگەڵ ئەو هەر بەیەکەوە بووینە پارتی و هەر بەیەکەوە بووین، برادەرێکی ترم هەبوو ناوی جەمیل خۆشناو بوو، زوو ئەمری خوای کرد، برادەرێکی ترم هەبوو ناوی جەمال تاهیر بوو. یەکێکی ترم هەبوو ناوی فەوزی عومەر بوو. کۆمەڵێك لەو برادەرانە بەتایبەتی کۆمەڵەی پێشکەوتنی خوێندەواری (K P X) نزیکەی 70خوێندکار بووین هی دوو مەکتەب بووین، ئەولا و سانییە، بەڵام پێیان دەوت خوارێ و سەرێ لە سنفی5، 6تەقریبەن 70خوێندکارمان کۆکردەوەو من لەگەڵ هەموویان دۆست بووم.

پ / ئەی قەت رێکەوتووە یەکێك لەو خوێندکارانە ئەوەندە عەجول بێ داوا لە مامۆستاکەت بکەیت لای ئەوەوە لات بەرێت؟

و/ من دایمەن مراقیبی پۆلەکە بووم، لەبەرئەوە من خۆم خەڵکم دادەنیشان عاقڵ بن. ئێمە وەکو گەورە و پیاو ڕەفتارمان دەکرد، حەزمان دەکرد زوو گەورە بین.

پ/ یادەوەریت لەگەڵ (1) ی نیساندا هەیە؟

و/ یەکی نیسان یادەوەرییەکی زۆر سەیرم هەیە. ساڵێکیان لەشام بووم (سوریا) برادەرێکمان هەیە ناوی (ئەبو تەمیم)ە بوو، ئەندامی قیادەی قەومی حزبی بەعس بوو.بەیانیەکیان زوو 1ی نیسان تەلەفونم لەگەڵ کرد و گوتم (ئەبو تەمیم) ڕادیۆت کردۆتەوە؟ وتی نەوەڵا. گووتم لەبەغدا ئینقیلاب بووە . گووتی چی؟! گووتم وەڵا نەشید لێدەدات و گەرمە. ئەویش سەبری نەگرتبوو ڕادیۆ بکاتەوە یەکسەر تەلەفۆنی لەگەڵ قەسری جمهوری کردبوو. گوتبووی سەرۆك حافز ئەسەد ئاگادار بکەن ئینقیلابە لەبەغداد.
گووتبویان نووستووە. گوتبووی هەڵیبستێنن سەرۆك حافز ئەسەدیان هەڵساندبوو, سەرۆك حافز ئەسەد کە ڕادیۆی بەغداد دەکاتەوە تەماشا دەکات قورئانە. تەلەفونی لەگەڵ دەکاتەوە و دەڵێت ئەبو تەمیم قورئانە هیچ لە ئارادا نیە, ئەبو تەمیمیش تەلەفونی لەگەڵ من کردەوە و منیش گوتم کاکە یەکی نیسانە ! ئاگات لێ نییە؟ ئەوە بوو بەهێن لەسەری. کڵاوێکی باشم لەسەری نا.

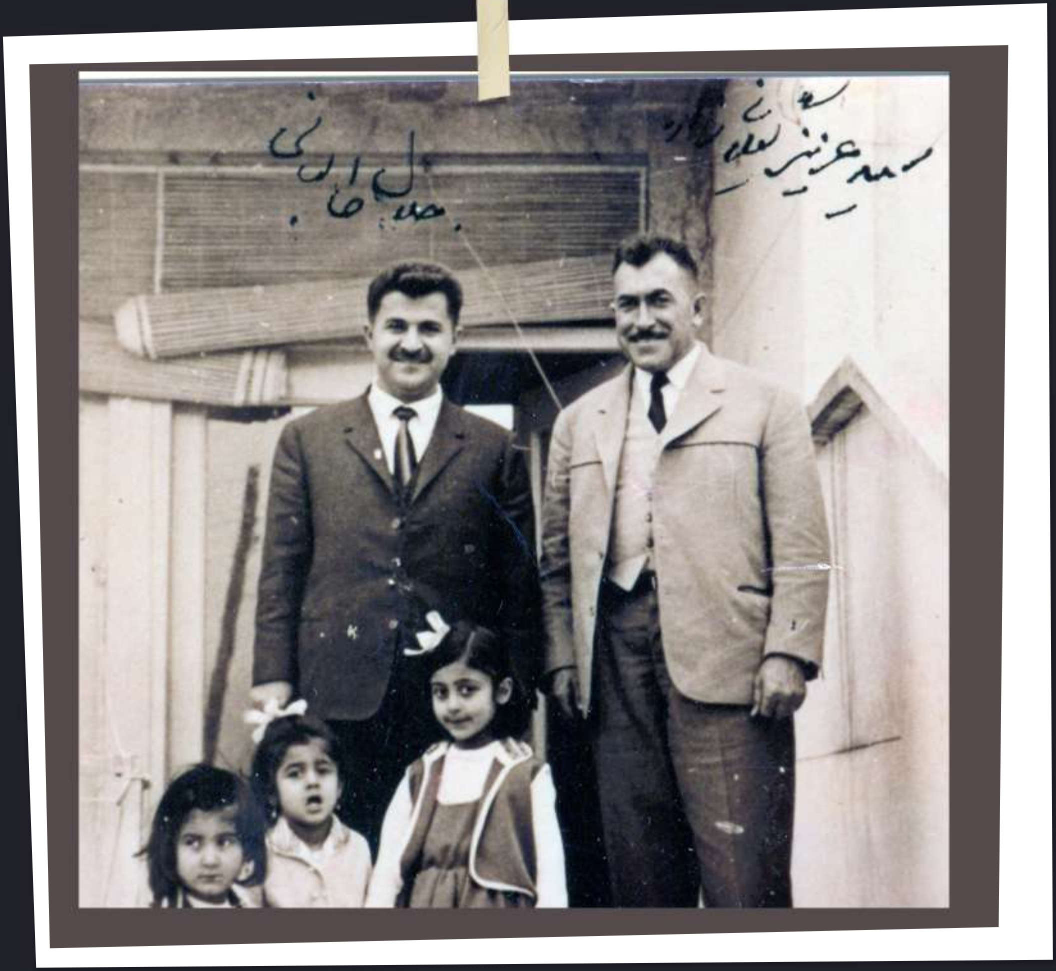

سەید عەزیز - مام جەلال

پ/ ئەو گۆرانیبێژانە کێن کە حەز دەکەی گوێت لەدەنگیان بێ لەکوردو عەرەب؟

و/ئەمن لەو گۆرانیبێژە قەدیمانە وەکو لاوی ئەو سەردەمە نیمە، من لەگۆرانیبێژەکانی عەرەبی حەزم لە دەنگی (عبدالوهاب) بوو. من برادەرێکم هەبوو ئەمری خوای کرد (قادری کاکە زیاد), زۆر ڕەفیقم بوو ساڵێکیان پێکەوە خانوومان گرتبوو لە هەولێر, ئەو زۆر حەزی لەدەنگی محەمەد عبدالوهاب بوو, من ئەو وەختە وەکو پێم گوتی وەکو سۆفی وابووین, گۆرانی و شتی وام گوێ لێنەدەگرت, گووتی بابە گوێ لێ بگرە بزانە چییە؟ منیش لەو سەردەمەدا تازە کتێبێکی ستالینم خوێندبووە وە تێیدا لەسەر فەن دەڵێت (الفن هندسة النفوس البشرية) لەوەوە وا تێگەیشتم کە لازمە ئیهتیمام بدەم بەفەن.

منیش ئیدی گوێم لێگرت, لەدەنگی عبدالوهاب بەسوتفە گۆرانیەکە (یاجارة الوادي)م گوێ لێگرت, بەڕاستی زۆر خۆش بوو, هەم لەحنەکەی و هەم مەعناکەی و هەم دەنگیشی خۆش بوو. لەو ساتەوە بوومە گوێگری بەردەوامی عبدالوهاب لە عەرەبەکان، عبدالوهابم بەدڵ بوو, نازم غەزالی, لەژنان ئوم کەلسوم و سەباح, ئەو وەختە ئەوانە باویان بوون.

ساڵێك لە کەرکوك بووم چاوم دێشا چووبوومە ئەوێ. فیلمێك هەبوو ساڵی 1964 وابزانم ناوی (القلب له واحد) ڕەنگە دە جار چووبمە سەیری ئەو فیلمە, چونکە هیچ نەبوو هەموو جارێ ئەچووم گۆرانیەکانی سەباحم بەدڵ بوو, دوای دیارە فەیروز. لەهی عێراق زهورە حوسێنم زۆر بەدڵ بوو. ئێستاش ئەو شریتانەم هەیە لێیان دەدەم, ئەگەر وەختم هەبێت لە کورد–دا (کاوێسی ئاغا) زۆر معجبم بە دەنگی

(کاوێس ئاغا,تاهیر تۆفیق,محەمەد ساڵح دیلان، سید علی ئەسغەری کوردستانی) ئەوانم زۆر بە دڵ بوو.

پ/مامە گیان بەدەم ڕێوە یان بەدەم ئیشەوە یان لەناو سەیارەدا هیچ گۆرانییەك ئەڵێی؟

و/ ئا بەڵێ گۆرانی ئەڵێم. من دەمەوێت شتێکت پێبڵێم, لەمتەوەستەی کۆیە بووم خوێندکار بووم لەمتەوەستەی کۆیە ئەوسا لەدەرەوەی شار بوو, من زۆرم حەز لێ بوو وەختی باران چەترێکم هەبوو بڕۆم باران بباریێت, برادەرێکم هەبوو ناوی (کاك خالید دلێر بوو) کاك خالید دلێر خاڵی ئەو نەرمین خانەی خۆمان، کاك خالید دلێر لەقسەکردندا لاڵ بوو, بەڵام لە گۆرانیدا دەنگی زۆر ساف بوو. دایمەن پێکەوە دەچووین. من چەترەکەم هەڵدەدا گۆرانییەکان ئەو دەیگوت. لە تەنیشت یەك دەرۆیشتین هەندێك لەو گۆرانیانە ئێستاش بەعزێ جار لاشعوری دەیڵێمەوە. یەك لەوانە خوایە وەتەن ئاواکەی چەند دڵگیرو شیرینە , ئەی کوردینە ئەی مەردینە.

پ/ بەڕێزت بەینت لەگەڵ ئەم شتانە چۆنە؟گوڵ و گوڵزار؟

و /زۆر زۆر دۆستمە زۆرم پێ جوانە.

پ / ئەی تەیروتور؟

و/ئەوەندە بەینم نیە لەگەڵیان.

پ / ئەی وەرزش؟

و /وەڵاهی پێم باشە خەڵك بیکات,بەڵام خۆم نایکەم.

پ/ حەزت لە چ وەرزشێکە زیاتر؟

و/ من خۆم حەزم لە پیاسەیە. بۆ خۆم، پیاسەم لە هەمووی پێ باشترە، ئەو شتەی کە نایزانم بەداخەوە مەلەیە، مەلەکردنیشم زۆر پێ خۆشە، بەلأم نایزانم، یارییەکانی تریش هەمووی تەماشا دەکەم، پێم وایە وەرزش زۆر زۆر گرنگە، بۆیە من زۆر پشتیوانی لیژنەی ئۆلۆمپی و وەرزشە جیاجیاکان دەکەم، لام وایە بۆ گەلێك شت باشەو پێویستە لەناو کۆمەڵدا پەرەی پێبدرێت.

پ / ئایا مام جەلال لەکاتی بەفر باریندا شەرە تۆپەڵی کردووە؟

و/ بەڵێ، کردومە.

پ/ کەی؟

و/کەلە متەوەستە بووم، کەلە شاخیش بووین لەپێشمەرگایەتیدا لێیان داوم لە شاخدا مەسەلەن بە فرسەتیان زانیوە. تۆپەڵە بەفریان تێگرتووم، لە منالیش لە متەوەستە کردوومە.

پ/ ئەی لە سلێمانی؟

و / نەخێر لەسلێمانی نەمکردووە.

پ/بەڕێزت کەی هێرۆ خانت ناسی؟

و/هێرۆ خان دەمێکە دەناسم, هێرۆ خان منداڵ بوو دەیناسم, ساڵی (1950) من هاتمە سلێمانی مامۆستا هەمزە لێرە بوو تازە لە سجن بەربببووبوو, خاڵیەتی, ئەو هاتبوو بۆ زیارەتی مامۆستا هەمزە, هێرۆ خانم دیت ئەو کاتە بچووك بوو. دوای تەبعەن کە هێرۆ خان باوکیشی بەربوو, من ئەو ساڵە لە کەرکوك بووم. ئەو ساڵە باوکی نەفی بوو لە کەرکوك. من ئەو شەوەی کە هەڵۆی برای لەدایکبوو لە بیرمە کە مامۆستا برایم دەعوەتی کردین بۆ ماڵی خۆی, من بووم,ساڵح دیلان بوو, چووینە ماڵیان, ئەو وەختە هێرۆ خان مناڵ بوو هەر سێ چوار ساڵ دەبوو.

پ/ئەی چۆن بۆتە هاوسەرت؟

و/ چۆن بۆتە هاوسەرم، من پێشتر چەند هەوڵێکمدا بۆ ژنهێنان هیچی سەری نەگرتووە، ئاخرەکەی لەساڵی 65دا برادەرەکانی خۆمان بەرەحمەت بێت ئەوەڵ کەس کە پێشنیاری بۆ کردم مەرحوم حلمی عەلی شەریف بوو، کۆمەڵێك مەتحی کرد و گوتی جگە لەوەی کە کچی مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەدە، کۆمەڵێك خاسیەتی تایبەتی خۆیشی هەیە. ئیتر لەساڵی 1967دا خوازبێنیم کردو لە 1967/4/14نیشانەم کرد.

پ/ بەڵێ ئەو کاتە وەکو خۆت گوتت لەماڵەوە نازیان دابویە و لای باوکت خۆشەویست بویت دەکرێت بزانین شاییەکەی جەنابت چۆن بوو؛

و/ نا من هیچ شایم بۆ نەکرد. من و هێرۆ خان بەشێوەیەکی مۆدێرن زەواجمان کرد، وابزانم موقەدەمە و موخەرەمان یەك دیناربوو، مووئەخەرەش شتێکی کەمبوو، گواستیشمەوە تەنها چووین بۆ دەرەوە سەفەرێکمان کرد. بەیەکەوە چووین بۆ لوبنان و بەریتانیا و فەرەنسا، لەوە زیاتر هیچ شتێکی دیکەمان نەکرد و ئینجا دوای ئەوە هێرۆ خان هەموو جارێ پێی دەوتم شایی و حەفلەیەکم قەرزاری، تاکورێکمان بوو، بافلمان بوو ئینجا حەفلەیەکمان بۆ کرد حەفلەیەکی گەورەمان بۆ کرد لە قاهیرە، گوتم ئەمە بەشی تۆش.

هێرۆ خان - مام جەلال

پ/ ئایا پەیوەندیت لەگەڵ برادەرەکانی منالّیدا چۆنەو ناوی هەندێکمان پێ بڵێ، ئەگەر ئێستاش هاورێتن؟

و /من پەیوەندیم لەگەڵ هەموو ئەوانەی دەم ناسین و بەتایبەتی ئەو جیلەی کە هەموو پێکەوە سیاسەتمان دەکرد، تەواو پەیوەندیم باشە، ئێستاش مەسەلەن لەگەڵ کاك وریا کانیمارانی جێگری سەرۆکی مەحکەمەی تەمیز بەینم باشە، لەگەڵ هەندێ برادەرانی تر کە ئێستا نامەوێ ناویان بهێنم، چونکە ئێستا لای خۆمان نین، وە تێك نەچووم لەگەڵ ئەو برادەرانەی کە لەمتەوەستە ناسیومن، هەتا ئەوانەی هاوبیریشم نەبوون، مەسەلەن کە شیوعی بوون، هەتا ئێستاش ناسیاویم هەیە لەگەڵیان.

مام جەلال لەگەڵ وەفدی معارەزەی عیراقی لە لیبیا- 1983-2-4

پ/ بەڵێ بەڕێزت زۆر شوێنت بینیووە،بزانم ئەم شوێن و گوندانە چیت بیر دەهێنێتەوە؟

و/من حەز دەکەم تاڵەبان ببینم ئەو تاڵەبانەم نەبینیوە کەهی تاڵەبانییە، تاڵەبانێك هەیە لەلای کۆیە دیومە، بەڵام ئەو تاڵەبانەی کە شێخ ئەحمد تاڵەبانی بەناو کراوە کە دەکەوێتە ڕۆژهەڵاتی چەمچەماڵ هێشتا نەمدیوە.

پ/ ئەی سلێمانی؟

و/سلێمانی بەنسبەت منەوە زۆر شتم بیر دێتەوە، یەکەم شت کە بەڕاستی هۆشیاری و سیاسەت و خەبات وتێکۆشان و خۆشاردنەوە و شۆڕش و هەتا شوێنی دڵداریش جارێك کچێکی سلێمانیم خۆشویست، ئەوانە هەمووم بەبیردێنێتەوە.

پ / ئەی هەولێر؟

و/هەولێر خەباتم بەبیردێتەوە. شتی عەراقەت و ئەساڵەتم بەبیردێتەوە، ساڵێك من لەهەولێر خوێندکار بووم، جوڵانەوەی جووتیارانم بەبیردێتەوە چونکە لەوێ جوڵانەوەی جووتیاران هەبوو من پەیوەندیم بەهێز بوو لەگەڵیان، ئێ هەروەها ڕواندزو باڵەکایەتیم بەبیردێتەوە کەچووم بۆ ژیاندنەوەی ڕێکخستنەوەی پارتی لەوێ. هەروەها دۆستایەتی لەگەڵ کۆمەڵێك خەڵك کە هێشتا هەر بەردەوامە.

پ/بەغداد؟

و/ بەغدا، شاری بەغدام خۆشدەوێت، بەغدا یەکێکە لەو شارانە کە بە دڵ خۆشم دەوێت. ناو بە ناو لەبەر خۆم ئەو شیعرەی جواهیری دەڵێمەوە کە دەڵێت:

حييت سفحك عن بعد فحييني يا دجلة الخير .. يا ام البساتين
حييت سفحك ظمآنا ألوذ به لوذ الحمائم بين الماء والطين
يا دجلة الخير يا نبعا افارقه علي الكراهة بين الحين والحين
اني وردت عيون الماء صافية نبعا فنبعا فما كانت لترويني.

بەغدا شاری خوێندنمە جامعەم لەوێ تەواو کردووە، دەتوانم بڵێم ساڵی کامڵ بوون، خەملێنی سیاسی فکریم لەوێ بووە. زمانی عەرەبیم لەوێ بووە، ناسینی جەواهیری لەوێ بوو، ناسینی کۆمەڵێك شەخسیەتی گەورەی عەرەبی لەوێ بوو. زۆر شتم بەبیردێتەوە بەغدا یەکێکە لە شارە خۆشەویستەکان لای من.

مام جەلال - هێرۆ خان - محەمەد مەهدی جەواهیری- لە دیمەشق

پ/ئەی کۆیە؟

و/کۆیە لانەی پەروەردەکردنمە. یەکەم خوێندنگەی ژیانمە. هی سیاسەت هی فکر هی ئەخلاق. کۆیە شارێکی زۆر زیندوو و نیشتمانپەروەر و کوردپەروەر بووە، لە مێژووی گەلەکەمان دەورێکی زۆر گەورەی هەبووە، بۆیە داگیرکەران دائمەن زۆر قینیان لێی بووە، ویستویانە لەناوی بەرن، زۆر موئامەرەیان لێ کردووە تا کزی کەن و بچووکی بکەنەوە، خەڵکەکەی دەربەدەر بکرێت، تەنانەت پلانی ڕژێمی عێراق ئەوە بوو هەر هەڵیتەکێنی و هەر کاولی بکات. بۆیە کۆیە شارێکی زۆر خۆشەویستە لەلام.

پ/ بەڵێ ئەی زەڵێ؟

و/زەڵێ مەڵبەندی شۆڕش بوو. جێیەك بوو کە چووین بۆ زەڵێ، تاکە جێ بوو پەناگەی داین لەسەرەتای شۆڕش، چونکە سەرسنوور بوو، سەر ڕێی مامەندە بوو. جێگایەك بوو خەڵکیشی لێ نەبوو، لەوێ جێمان بووەوە، هەمیشە کەزەڵێم دێتەوە بیر، پەناگەم دێتەوەبیر، جێگەی داڵدەدان بوو، جگە لەوە بەڕاستی بیرەوەری خۆشمان هەیە، لەوێ لەساڵانی سەخت، سەخت لە خەباتدا، زۆرخۆشە خەباتی سەخت، ئەنجامی هەبێ تامی زۆر خۆشە، تامی ئەوێ خۆشترە لە هی ئیسراحەت و سادەیی.

پ/ وەك باستکرد بەڕێزت ئاگاداریی، چەند تاڵەبان هەیە لەکوردستاندا؟

و/ دوو دێ هەیە لە تاڵەبان یەکێکیان وەڵا سێ تاڵەبانی گەورەو بچوك کە لەنزیك تەق تەقن، تاڵەبانێکیش هەیە لەڕۆژهەڵاتی چەمچەماڵ.

پ/ یەعنی بەڕێزت خەڵکی ئەوەی لای چەمچەماڵی؟

و/من لە بنەماڵەی تاڵەبانیم. تاڵەبانی خۆیان عەشیرەت نین، بۆ ئەوەی بزانی ئەوانە هەموو لەپیاوێك کەوتوونەتەوە ناوی مەلا مەحمودی زەنگنەیە. مەلا مەحمودی زەنگنە لەو دێیە لەو تاڵەبانە ژیاوە، شێخ ئەحمەدی هیندی هاتووە بۆ کوردستان، ئێستا قەبرەکەی لەسورداشە (شێخ ئەحمەدی هیندی) مەلا مەحمودی زەنگنە بۆتە خەلیفەی ئەو شێخ ئەحمەدەو چووە بۆ بەغدا و بە ماڵی ئەودا تێپەڕیووە لەماڵی بووە. دوایی بۆتە خەلیفەی کە شێخ ئەحمەد وەفاتی کردووە، ئەو لەشوێنی دانیشتووە کوڕێکی بووە ناوی لێناوە شێخ ئەحمەد، ئەو شێخ ئەحمەدە بەناوی ئەوەوە ناونراوە. ئەو شێخ ئەحمەدە حەوت کوڕی هەبووە، یەکێك لەو کوڕانە بەرەبابی ئێمەیە.

پ/ کۆنترین دراوسێتان ئەگەر لەبیرت مابێ کێیە و لەکوێ بووە؟

و/ کۆنترین دراوسێمان لە کۆیە ماڵی حەمەئاغا بوو، ماڵی کاکە زیاد ئاغای ڕەحمەتی بوو، دراوسێی ترمان ماڵی حەوێز ئاغای حەوێزی ڕەحمەتی بوو، لەم تەرەفە بڵێین لە دەستەکەی تریشدا ماڵی حاجی ساڵحی کۆیە بوو، ماڵی کاکە فەندی بوو، هەروەها ماڵی یەکێك لە ئاغاکانی کۆیە بوو، ماڵی فەتحوڵا ئاغایان پێدەوت. ئەوە جیرانەکانمان بوون.

پ/بەڵێ بەڕێزت قەت کرێچی بوویت؟

و/ یەعنی کرێ وەرگرم، یاکرێ بدەم ؟

پ/ کرێ بدەی ؟

و/ئەی هەمیشە کرێچی بوومە. خۆم خانووم نەبووە. لە متەوەستە کەدەرچووم چوومە هەولێر کرێچی بووم، چوومە بەغدا کرێچی بووم ئەلحەمدولیلا لەعومری خۆم هیچم نەبووە، لەوەتەی یەکێتی خانووی داومەتێ کرێچی نیم، ئەگینا هەر کرێچی بووم.

مام جەلال - مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد-چەند کەسایەتییەك

پ/ مامە گیان چەند ساڵە پارەت هەڵنەگرتووە؟

و/ پارەم هەڵنەگرتووە بەمەعنای ئەوەی ئیشی پێ دەکەم، هەڵدەگرم، بەڵام بۆ ئەوە بیدەم بەخەڵك و ئیشەكانی پێبكات، ئەگەر بچمە دەرەوە پارەم پێیە كە هەڵیدەگرم سەرفیشی دەكەم شتیشی پێدەكڕم كە سەفەرەكان دەكەم.

پ/ بەڕێزت شۆفێری دەزانی؟

و/ نەخێر بەس سایەقی دەبابە دەزانم، چونكە من زابتی دەبابە بووم و (كولیە زبات ئیحتیات)م تەواوكرد، چوومە مەدرەسەی دروع لەوێ مانگێك دراسەتی سیاقەی دەبابەم خوێند، مانگێك تعبیئە دەكەی، بۆیە سائقی دەبابە دەزانم و ڕەنگە لە تراكتۆریش بزانم، چونكە تراكتۆر و دەبابە وەكو یەكن، بەڵام هی ئۆتۆمبێل نازانم.

پ /بەڵێ لەهەموو شارەکانی کوردستان، کەبینیوتە لەهەر شارە ناوی گەڕەکێ کەزۆر سەرنجی ڕاکێشاوی؟

و/من دیارە لەو شارانەی کەلێی بوومە لەهەولێر تەیراوا، چونکە من هەر لە تەیراوا ژیاوم لەهەولێر سەرنجی ڕاکێشاوم، لەکەرکوك بەر تەکیە بوومە لەوێ سەرنجی زۆر ڕاکێشاوم، لە بەغدا هەر لە(عقد النصاری) زۆرتر لەوێ بوومە، لەشام (المزرعة) ماڵیشمان هەر لەوێ بووە ، لەسلێمانیش لە دوو سێ جێگا بوومە، ئەوەی بەر خانەقا سەرنجی ڕاکێشاوم، عەقاری، گەڕەکێکیش ئەو وەختە نەبوو، ئێستا هەیە، من لێرە لەسلێمانی لەماڵی خوالێخۆشبوو قادر تەگەرانی موختەفی بووم، ئەو وەختە ماڵی قادر تەگەرانی لەدەرەوەی شار بوو، ئێستا بۆتە هەوارە بەرزە بەڵام ئەو وەختە زۆر دەرەوەی شار بوو، سلێمانی ئەو وەختە بچووك بوو هەر 25–30هەزار نفوسی هەبوو، سەدێك هەبوو هەندێك دوور لەماڵی شێخ جەلالی حەفید بەرەو هەوراز لەوێ لەپاش سەدەکە چۆڵای بوو، دەستی چەپی جێی، حامیەی سلێمانی لەوێ تەمرینیان دەکرد، لەدەستی ڕاست کاك قادر تەگەرانی خانووەیەکی دروست کردبوو، لەولاش چایخانەیەکی دروستکردبوو، خانووەکەش زۆرتر بۆیە لە دەرەوەی شار دروستی کردبوو، چونکە خۆی قاچاغچێتی دەکرد، فەرش و شتی وای دەهێنا لەئێران من لەوێ ماوەی دوو ساڵ ژوورێکم گرتبوو لەوێ ژیام.

پ/یەکەمین کتێبخانە کتێبت لێ وەرگرتبێ وەك سەرچاوە بەکارت هێنابێ کوێ بووە؟

و/مەکتەبەی کوێسنجاق هی حزبی شیوعی عێراقی لە کۆیەیە و دووەمیشیان هی مەکتەبەی حاجی قادری کۆیە.

پ /کتێبت لێ وەرگرتوون؟

و/بەڵێ، ئەوە بوو دەچوویت ئیشتراکت دەکرد (100)فلست دەدا دەچووی چ کتێبت دەتویست دەتهێناو دەتبردەوە بۆ خوێندنەوە.

د.کەمال فوئاد - دوو کەسایەتی عەرەب - ئەحمەد چەلەبی- مام جەلال

پ/ئەی هیچ کتێبێکت لێ وەرنەگرتوون بۆ نووسین؟

و/ نەخێر هەر بۆ خوێندنەوە بووە.

پ / مامە گیان تاچەند حەزت لەشیعرە بەگشتی و شیعری کوردی بەتایبەتی شیعری کێ کاری لێ کردوویت شیعرەکانی چ شاعیرێك ئەخوێنیتەوە؟

و/من شیعر دەخوێنمەوە، بەڵام ئەوەی کە زۆر کاری لە من کردووە لە شیعری جەواهیری-یە، جەواهیری زۆر کاریگەری لەسەرم هەبووە هەم لەفێربوونی زمانی عەرەبی، هەم لەنووسینی عەرەبیش.لە کوردیشدا، دیارە لەسەردەمی لاوێتیدا هی حاجی قادر زۆر کاری تێکردووم، پیرەمێرد و حاجی قادر، وە مامۆستا برایم ئەحمەد کە هەرچەندە شیعری کەمە، بەڵام شیعرەکانی زۆر بە پیت و بەرەکەتەو بە حەماس و بە مەعنایە. وەکو (شیرین بەهارە) خوالێخۆشبوو (تاهیر تۆفیق) کردویەتی بەگۆرانی بەدەنگ زوڵاڵەکەی، ئەو شیعرە شتی بەرزی تێدایە ئەگەر لێی ووردبینەوە. لە شاعیرەکانی ئەم سەردەمە من زۆر معجبم بە شێرکۆ بێکەس. من پێم وایە گەورەترین شاعیرە لە نەتەوەی کورد-دا هەتا ئێستا هەرچەندە من زۆرتر شیعری بەوەزن و قافیەم پێ خۆشترە لەشیعری نوێ ئەوەی پێ دەڵێن ئازاد، شیعری شێرکۆ بێکەس هەم وتەکانی، هەم بۆچوونەکانی و هەم تەسویرەکانی، هەم تەخویلەکانی ناوەڕۆك و ماناکانی ئێجگار بەرزە، پێم وایە شێرکۆ بێکەس گەورەترین شاعیری سەرتاسەری ناو مێژووی کوردە.

پ/ هیچ کۆپلە شیعرێکت ئێستا لە خەیاڵدایە بۆمانی بڵێی؟

و/ هی کێ؟

پ/هی هەر شاعیرێك بێ کە ئێستا خۆت لە بیرت بێ؟

و/ زۆرم لە بیرە هی مامۆستا برایم ئەحمەدم لە بیرە، هی جەواهیریم لە بیرە، هی حاجی قادرم لە بیرە، کامیانت پێ خۆشە بۆت بڵێم.

پ/وەڵا بەئارەزووی خۆت کامت حەز لێی یە؟

و/ باشە هی مامۆستا برایم شیعرێکی زۆر بەرزی هەیە لەزیندان لەبەغداوە کە حکومدراون لەگەڵ ساڵح دیلان دەستیان پێکەوە کەلەپچە بووە. دوو کەس دەستیان کەلەپچە بووە. لەوێ لەزیندان شیعرێکی گوتووە ناوی (دوا تیری کەوان)ە زۆر بەو شیعرە موعجیبم ئێستا بۆت دەڵێم

وێنەیەکی خێزانی مام جەلال و مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد و د.لەتیف رەشید

دوا تیری کەوانی خۆت بهاوێژە هەلە دوژمن

دوا سەرکەوتنی تۆیە دوا نوکی گەلە دوژمن

شەوی ترساندنت سامی نەماوە تاریك و روونە

بە ئاسۆی ئەرخەوانیدا هەتاو لەو دیو کەلە دوژمن

چ گەوجی هەش بەسەر کەی خۆر بە هێڵەك پێشی گیراوە

وە یاخود چەرخی مێژوو کەی بە بەردی ئێوە وەستاوە

هەموو پێشکەوتنێکی تۆ بەرەو چاڵی نەمان ئەدبات

هەموو سەرکەوتنێکیشت بە وێنەی بڵقی سەر ئاوە.

جا ئەمانە ئێستا کە دەمەوێت بۆت شەرح بکەم پێش ئەوەی تەواوی بکەم مەعنای زۆر بەرزی تێدایە. مەسەلەن ئەمە یەکێکە لە مەقولەکانی ئیشتراکی ئەو سەردەمە دەڵێ:-

هەموو پێشکەوتنێکی رژێمی سەرمایەداری نزیکی دەکاتەوە لە مردن.

لە تەواوبوونی خۆی نزیکی دەکاتەوە لەوەی قۆناغی دوای خۆی بێتە ئاراوە، کە قۆناغی سۆشیالیزمە لەبەرئەوە شیعرەکە دەڵێ:-

هەموو پێشکەوتنێکی تۆ بەرەو چاڵی نەمان ئەتبا

هەموو سەرکەوتنێکی بە وێنەی بڵقی سەر ئاوە

ئەوا هیتلەر خوداوەندی شەڕی سەر ڕووی زەمین بوو خۆ

قەڵای سەرمایەداری پڕتەفاقی ئاسنین بوو خۆ

هەموو ئەڵمانیای نازی لە دەستا وەك نگین بوو خۆ

لەڕێی ئازادی خوازانا وەکو شورای چین بوو خۆ

کوا ڤێرماختی ئەڵمانی کە ئەتووت هەر زەروی خوێنە

کوا لۆف وافە ئەو هێزە نەپارێزە مەرگ چێنە

کوا تۆپی کوا تانکی کوا ئوستوڵی بێ وێنە

بە جارێ گۆڕی گوم بوو، گشتی وەك خۆی بێسەروشوێنە

لەلای ئێمە هەڵەنگوتن یەکەم هەنگاوی زاڵبوونە

لە ناو بۆتەی خەباتدا تواندنەوە هەر شەرتی قاڵبوونە
لەنوچدان و هەڵەنەگوتن نییە باکی گەلی کوردان
وەکو ڕێگای خەباتی خۆی شکانی تۆی لەلاڕوونە
لەگەڵ کاروانی ڕزگاری گەلان
ئەڕوا بە چالاکی لە دووری ڕێ و لە سەختی جێ و دری دوژمن نییە باکی
نە لادان و نە کۆڵدان نەوەستان هەیە هەرگیز
پشووناد‌ا هەتا نەبڕێ ڕەگی چەوسانەوە و ماکی

بزانە شیعرەکە چەند بەرزە، ئەوەلەن خەباتی کوردان دەبەستێتەوە بە خەباتی گەلان، لەگەڵ کاروانی ڕزگاری گەلان دەڕوات بەچالاکی لەدووری ڕێ و لەسەختی جێ و دەوری دوژمن نییە باکی.
خەباتەکەش هەم ڕزگاربوونی نیشتمانی و ڕزگاربوونی چینایەتی تێدایە پشوو نادا هەتا بەبڕێ ڕەگی چەوسانەوەی ماکی.
هەتا چەوساندنەوە و ڕەگی چەوساندنەوە ڕەگەکەی هەڵنەتەکێت پشوونادا لە خەباتی خۆی ئەوە شیعرێکی زۆر زۆر بەرزە.

مام جەلال

گفتوگۆیەك لە بەغدا 1963

پ/ مامە گیان کۆمەڵی کوردەواری خۆمان نەریتی زۆر جوانی تێدایە جوانترین نەریت لای مامە کیان چی یە؟

و /وەڵا لەلای من میوانداری، دڵسۆزی، وەفایی، پیاوەتی، جوامێری، نموونەی نەریتی جوانن. کورد نەریتی جوانی زۆرە بەڕاستی ئەوانە بەلامەوە پەسەندە.

پ/ بەڕێزت کە جل لە بەر ئەکەیت بە تەنسیق لەبەری ئەکەی یا هەروا؟

و/ من کە پێش ئەوەی هێرۆ خان ببێتە هاوسەری ژیانم، خۆم هەڵمدەبژارد، ئێستا ئەو بۆمی هەڵدەبژێرێت.

پ/خۆشترین و بەلەزەت ترین خواردن لای مام جەلال چییە؟

و/من ساوەرم لام خۆشترین خواردنە ڕەنگە خەڵك لای سەیر بێت، ساوەر بەلامەوە زۆر خۆشە، دوو سێ نەوع ساوەر هەیە، ساوەر هەیە شلە، ساوەر هەیە بەگۆشت، ئەوە خۆشە لەپەساوەر هەیە وە بەپڵاویش هەیە و ساوەر بەقبوڵی و پڵاو ساوەریش هەیە ئەوەی سێیەمم لا خۆشە.
سەردەمێك لەماڵی جەنراڵ خوالێخۆشبوو مەرحوم بارزانی نزیكبووم، ئەو وەختە ماڵی لەبەغدا بوو من پەیوەندیم زۆر باش بوو لەگەڵیان و لەماڵەوە یەكێك بووم لەو كەسانەی دەچوومە ناو ماڵی مەلا مستەفا .مەلا مستەفا ژنێكی زۆر سەلار و موحتەرەمی هەیە ناوی (حەمایل خانە) دایكی كاك مەسعودە، بەڕاستی ژنێكی زۆر سەلارە، لەكوردەواریدا ژنی ئاوا كەم هەڵكەوتووە، قورس و سەنگین و دەلال. من هەموو جارێ دەچوومە لای و هاوارم دەكرد و دەمگوت حەمایل خان من ئەمڕۆ خۆم بەساوەر دەعوەت كردووە لەلای ئێوە، پێدەكەنی و دەیگوت: جەلال خەڵك خۆی چۆن دەعوەت دەكات، ئەمن دەمگوت وەڵاهی ئەمن خۆم دەعوەت كردووە، لەم ساڵانەشدا كەچوم زیارەتی كاك مەسعودم كرد، داوام كرد كەبەخزمەت حەمایل خان بگەمەوە، حەمایل خان هاتبوو گوتی نیوەڕۆش دەعوەتی جەلال، ساوەرم بۆ لێ ناوی لەگەڵ چێشتەكانی تردا ساوەری بۆلێنا بووم، بەلای منەوە ساوەر یەكێكە لەهەر خواردنە خۆشەكان.

سەرۆك مام جەلال لەکاتی پێشمەرگایەتی

پ / بەڵێ ناوی چەن خواردنی کوردەواری خۆمان دەزانی ؟

و / زۆر دەزانم.

پ/ وەکو؟

و/ مەسەلەن (قبولّی، پلاو، کفتە و کوبە، ساوەر، ترخێنەو داندۆك، نیسك گەنمە کوتراو) خواردن نییە نەم خواردبێ، یا لەپێشمەرگایەتێدا، کاتێك چووینەتە مالآن و دابەشبووینە یان لەماڵی خۆمان خواردوومە.

پ/ ئەی خۆت دەزانی خواردن دروست بکەیت؟

و /بەڵێ دەزانم خواردن دروست بکەم.

سەرۆك مام جەلال لەگەڵ نیل کینۆك- بەریتانیا لە 1-9-1993

مام جەلال - هێرۆ خان

پ / بەتایبەتی چی دەزانی دروست بکەیت؟

و/ من قبوڵی باش لێ دەنێم، بامیێ باش لێ دەنێم، ساوەر باش لێ دەنێم، گۆشت برژان باش دەزانم بەعزێ خواردنی ئەجنەبی دەزانم، وەبۆ مەعلومات هێرۆخان من فێرم کردووە چێشت لێ بنێت، برۆ لێی پرسە ئێستا ئەی سەلمێنێت کەمن فێری قبوڵی و پلاو و ئەوانەم کردووە، من لەزیندانا فێربووم لەوەختی خوێندکاریم تەلەبە بووم وە هەروەها کەبەتەنیایی ژیاوم لەشاخیش ساڵی یەکەم لەچەمی ڕێزان کە بە ژمارە کەم بووین هەرمن چێشتم لێ دەنا.

پ/جا بەڕای تۆ چێشتی کامتان خۆشترە هی تۆ یان هێرۆ خان ؟

و / ئێستا هێرۆ خان باشترە، ئەزانی چییە؟ ، وەکو لە ئیبتیدائی مامۆستای بووبیت و ئێستا خوێندکارێکی جامیعەی تەواو کردبێت یان ماستەر و دکتۆرای هەبێت ئاوهای لێ هاتووە.

پ/ بەڕێزت تەزبیح زۆر دەگری بەدەستەوە جوانترین تەزبیح بەلای مام جەلالەوە چییە ؟

و/ قەزوان، تەزبیحی قەزوان بەلامەوە زۆر جوانە.

پ / ڕات چییە بەرامبەر ئەڵقە لەدەستکردنی پیاوان ؟

و / یەعنی چی؟

پ /زۆر بەی پیاوان ئێستا دوای ساڵێ ژنهێنانیان دای دەنێن؟

خراپە، من پێم کارێکی خراپە، پێم خۆشە پیاوان ئەڵقەیان لەدەست بێت، ئەوانەی دای دەنێن بۆ فرتوفێڵ دای دەنێن یان پێیان شەرمە، کەهەردووکی خراپە، من هیچ وەختێك دامنەناوە لەو ساڵەی زەواجم کردووە، بەعزێ جار هەتا بچووکیش دەبێتەوە، بەڵام هەردام نەناوە، مەگەر بۆ پاککردنەوە.

پ/ ئەو ئەڵقەیەی جەنابت ئەو ئەڵقەیە کەنیشانت کرد؟

و / بەڵی هی ئەو ساڵەیە، کە هێرۆخانم نیشانە کرد.

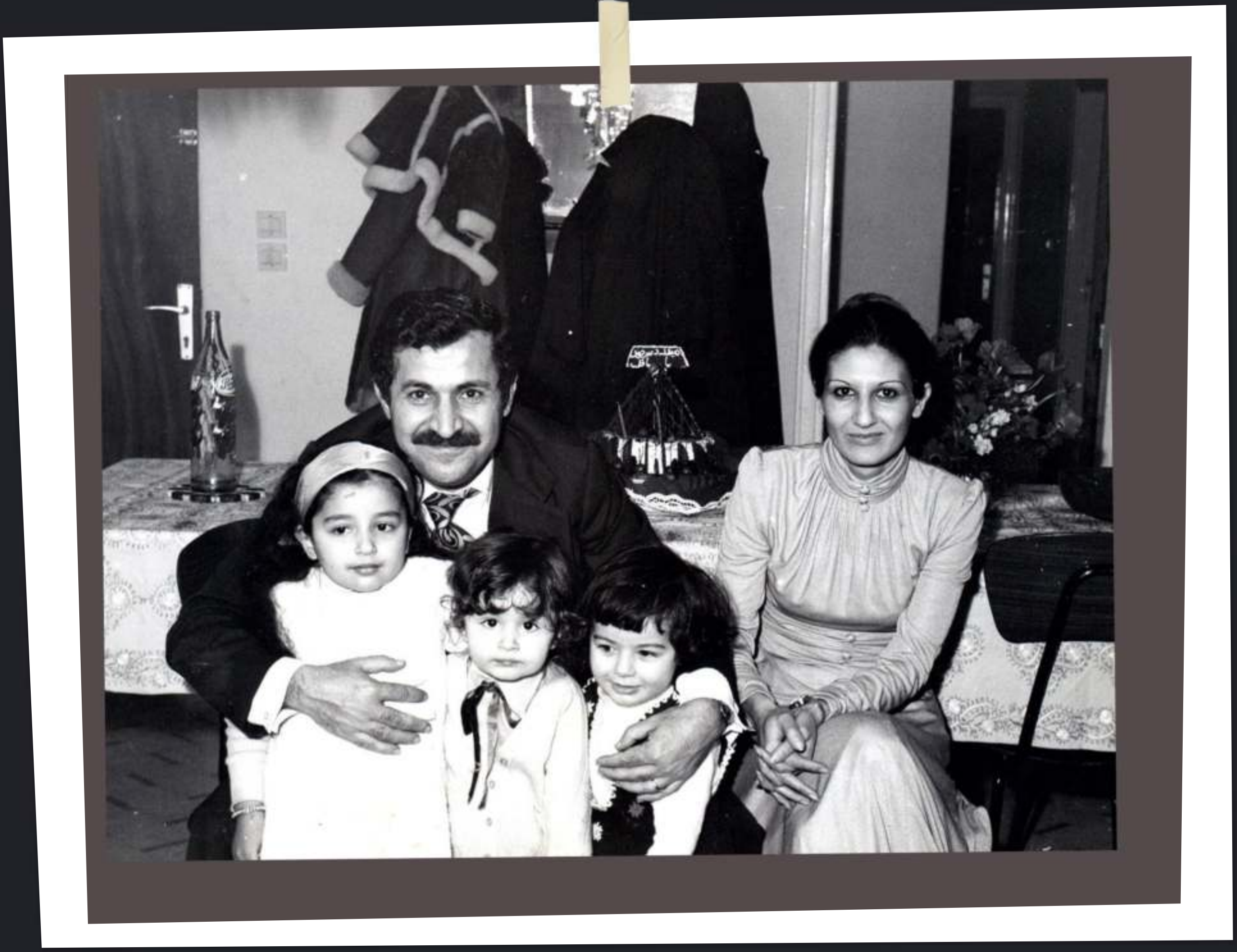

هێرۆ خان - مام جەلال

ئاهەنگی یادی لەدایکبوونی بافڵ جەلال تاڵەبانی

ئەحمەد تورك - مام جەلال - سكرتێری سۆسیالیستی جیهانی- سلێمانی

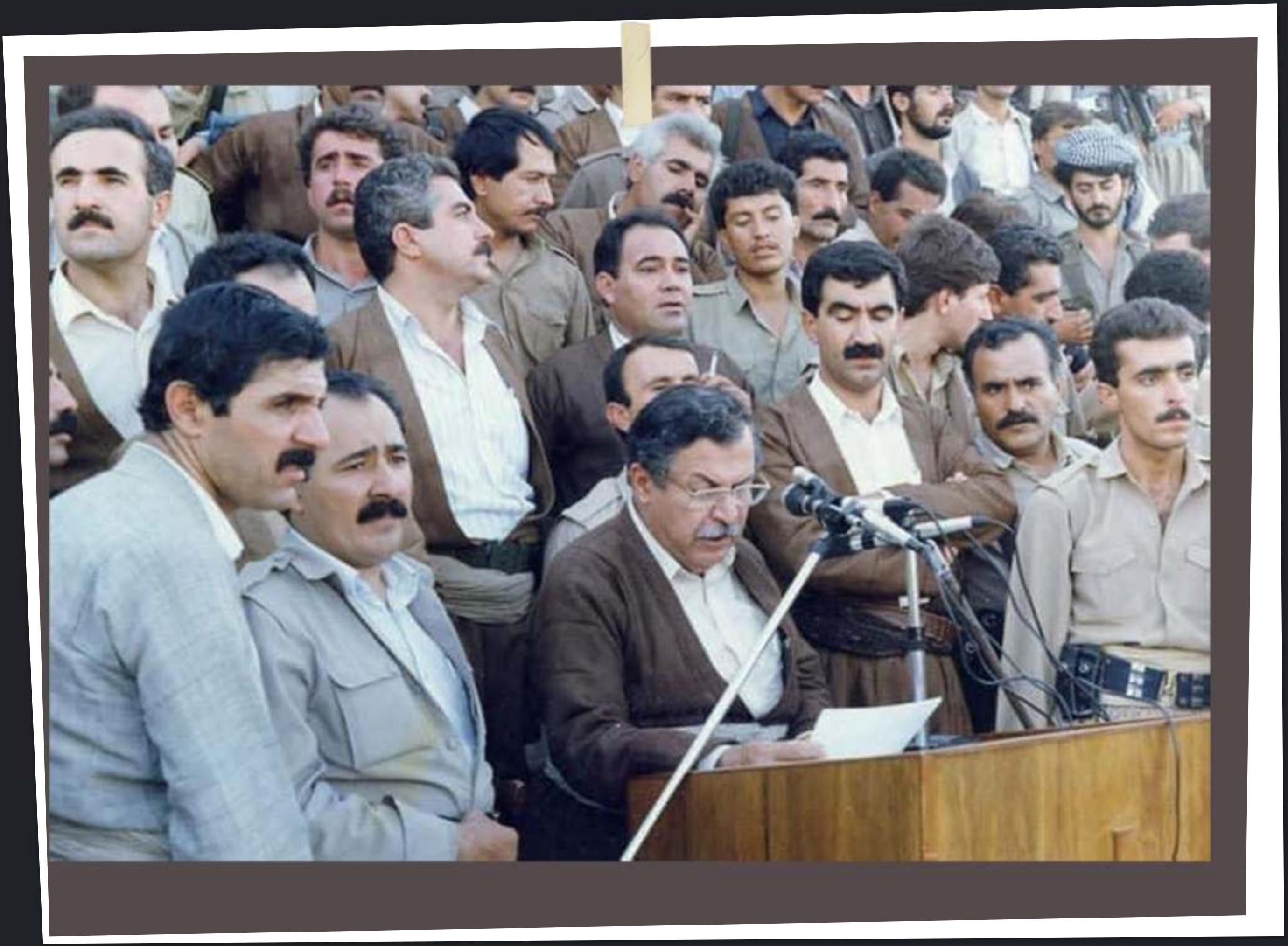

پ/ لەکاتی کۆڕ و کۆبوونەوەکانتدا بەسەرهاتی خۆش دەگێڕیتەوە کەمیش دووبارە دەبنەوە، ئەوانەی کە دەیانگێڕیتەوە لەکوێوە ئەو شتانەت پێدەگات؟

و / مەبەستت نوکتەیە؟

پ/ نوکتەیەك بێ یان بەسەرهاتێکی خۆش بێ؟

و / من خۆم زۆر حەزم لە نوکتەیە، ئێ پاشان، من دنیام زۆر دیوە. زۆر شتم خوێندۆتەوە. زۆر گۆڤار دەخوێنمەوە، لەو شتانە فێردەبم و بەکاری دێنم.

پ/ ئەی ئێستا هیچ نوکتەیەکی خۆشت لا نییە بۆمان بگێڕیتەوە یان بەسەرهاتێکی خۆش؟

و/ باشە بانوکتەیەکی زۆر سەیرت بۆ بگێڕمەوە، ئەوە من لە لیبیا هاتمەوە،برادەر موعەمەر قەزافی و هەندێك لەو برادەرانەی تری لیبیا، جلیان دامێ، جلی لیبی. منیش هاتمەوە بڕیارمدا جلی کوردی بنێرم بۆیان. ناردم بەدوای دکتۆر خدر برای د.فوئادی خۆمان، گوتم دکتۆر خدر، بنێرە هەشت، نۆ، دە شاڵی باشی کوردی چاکم بۆ بکڕە، بەڵام هەریەکە بەنەوعێك بێ و هەریەکەو ڕەنگێك بێت. ئەو وەختە لەبەری مەرگە شاڵی زۆرباش دروست دەکرا، گوتم دەبێت بینێرم بۆ لیبیا بۆ ئەو برادەرانە. وتی: زۆرباشە، ئەویش کاغەزێك دەنوسێ بۆ کاك ڕەفیق پشدەری. کۆیی بەشاڵ دەڵێن کر. بۆی دەنوسێت، دەڵێ بنێرە ئەوەندە کر بێت، بەیانییەك هەستام، تەماشا دەکەم، ئەو وەختە ماڵەکەی ئێمە دوو ژوور بوو، ژوورێکیان من و هێرۆخان لێی دەنووستین و ژوورێکیشیان وەکو ئۆفیس و ژووری میوان وابوو، تەماشام کرد ئەوا هەشت، نۆ، دە نێرەکەر لەبەردەم ماڵی ئێمە دەزەڕن، لەزەڕەی نێرەکەر بەخەبەر هاتم و گوتم ئەوە چییە؟ گوتیان وەڵا ئەوە کاك ڕەفیق ناردویێتی، منیش تەلەفۆنم لەگەڵ کرد. ئەوکاتە تەلەفۆنمان هەبوو. گوتم کاك ڕەفیق ئەوە چییە؟ گوتی ئەوە کەرەکانم لۆ ناردووی. گوتم کەری چی؟ گوتی: حمار، حمار، بۆ ئەوەی تەئکید بکات.گوتم ئاخر ئەوە چۆنە؟ گووتی ئەوە (دکتۆر خدر) داوای کردبوون و گوتی هەریەکەش لەڕەنگێك، جا فعلەن هەریەکە و لەڕەنگێك بوون. منیش زۆر توڕە بووم چونکە دکتۆر خدر نوکتە و شتی وای هەبوو، بەڕاستی بەپەستییەوە تەلەفونم لەگەڵ کرد و

گووتم ئەوە دکتۆر چیت کردووە؟ گوتی مامە قسەمەکە، ئەوە دێم بۆلات با ئەویش بێت کاغەزەکە ببینێت کە ئەمن چیم لە بۆ نوسیووە. وەڵا کە هاتن هەردووکیان هاتن، دکتۆر خدر نووسیبوی (کڕ) ئەو کڕی بەکەر خوێند بۆوە، چووبوو لەباتی 10کڕ بکڕێ دە کەری کڕیبوو.

حەکایەتێکی دیکەی هەر ئەو دکتور خدرەت لە بۆ باس بکەم، نایب زابتێکی عەرەب لەلامان ئەسیر بوو، ئەو نائیب زابتە خەڵکی ناوچەی دۆرە بوو، جارێکی چووینە لای عیزەت دووری بۆی گێڕاینەوە و گووتی ئەگەر قسەی باش بکەن، خەڵك بە باشی باستان دەكات یان شتی خراپ بکەن، خەڵك بە خراپ باستان دەكات .ئەو حەکایەتەی باس کرد کە ئێستا بۆت دەگێڕمەوە، سەرۆکی عەشیرەتی ئەم کوڕەکە گیرابوو، دەپرسێ و دەڵێ کوڕەکەمان لەکوێ گیراوە دەڵێن (عند المخربین) ئەویش وا تێدەگات مخربین عەشیرەتێکن وەکو عەشیرەتەکانی تر و دەڵێت (مخربین) لەکوێن؟ دەڵێن لەو لای قەڵادزێن لە شێنێ و ئەویش پیاوێکی عەرەبی موحتەرەم بوو بەعەباو عەگالەوە دێتە شێنێ و تووشی دکتۆر خدر دەبێت دکتۆر خدریش دەچێتە پیریەوە و دەڵێت (هاعمي شترید؟) دەڵێت هاتوومە بۆ لای رئیس المخربین، حاڵ و مەسەلەیەکی ئاوایە، دەڵێ: باشە وەرە ئەمن دەتبەم بۆ لای رەئیسی المخربین دەنگ ناكات، وەڵا هێنای بۆلای من و تەقدیمی منی کرد و گووتی ئەوە رەئیسی مخربینە، منیش لەبەری هەڵسام و گووتی یا رئیس المخربین، پیاو ئیشی لە پیاو دەکەوێت و وە پیاو دەچێتە ماڵی پیاو. وەڵاهی رئیس المخربین ئێمە کوڕمان گیراوە لای ئێوە، تۆ هەرچی بڵێی غەیری ژن، کە ژنمان نییە بیدەین، دەنا پارە دەڵێیت، چەك دەڵێی هەموو شتێك دەدەین، بەس کوڕەکەمان بۆ بەردە منیش گووتم بەسەرچاو، کوڕەکەت بۆ بەردەدەم. زانیم نازانێت مانای مخەریبین خراپەو فێڵی لێ کراوە. گووتم بەو شەرتەی نیوەڕۆ لەگەڵمان بیت و ئێستا دەنێرم کوڕەکەت بۆ بێت، گووتی بەسەرچاو. ناردم کوڕەکە هات و دەستی ماچ کرد لەوێ دانیشت و پێم گووت ئیتر تۆ ئازادی و دەچیتەوە.

مام جەلال لەگەڵ ژمارەیەك پێشمەرگە و سەركردە
لە سەردەمی خەباتدا

کوڕەکە دەیزانی نائیب زابت بوو، عەسکەر بوو، شێخی عەشیرەیەکە دەستیپێکرد و گوتی یا رئیس المخربین، ئیتر قەت لەچاکەت دەرناچم، ئەو پیاوەتییەی تاڕۆژی قیامەت لەیادمە، وەڵاهی یارئیس المخربین من ئەو پیاوەتییەی تۆم قەت لەبیر ناچێت، بەتایبەت کەتۆ هیچت ناوێ، کوڕەکە سەری بردە بن گوێی، دیار بوو پێی گوت: مامە وامەڵێ وەلا پەشیمان بووە و گوتی وەلاهی... جنێوێکی بەحکومەت داو و گوتی بەنەعلەت بن، ئەوانە ئێمەیان وافێرکردووە، وەلاهی ئێوە موخەریب نین. ئێوە وان و وان و پیاوی باشن، گوتم قەیناکا گوێ مەدەرێ. جا کە ڕۆشتبۆوە لەهەر مەجلیسێکا دانیشتبوو مەدحی ئێمەی دەکرد، عزت دووری بۆی گێڕامەوە ووتی، ئەگەر چاکە بکەیت ئاوایە. گوتی لەهەر مەجلیسێک دانیشت مەدحی ئێوەی دەکرد. هەتا دەوائیری ئەمن پێیان وتبوو بڕۆ ئەو خزمەت بێدەنگ بکە باچیتر مەدحی ئەوان نەکات. تومەس خزمی عزەت دووریشە بۆی پێیان گوتبوو بڕۆ پێی بڵێ بەئەو دیعایە چییە بۆ (یەکێتی و موخەربین) دەیکات و بۆچی دادەنیشێ لەهەر مەجلیسێك مەدحیان دەکات، عزەت دووری وتی بۆیە چووم بۆلای بۆ ئەوەی پێبڵێم ئەوەندە مەدحی ئێوە نەکات. عزەت دووری وتی وەڵاهی کە چووم بەسەر ئەوەدا چووم مەتحی ئێوەی دەکردو منیشی بینی هەرنەیبڕییەوە و بەدەنگی بەرز وتی وەلا ئەوە عیزەتیش هات، بەلام وەلاهی ئەمانە موخەرب نین بەڵکو ئەوانە زۆر پیاوی نەجیب و زۆر بەڕێزن. زۆر خاوەن چاکەن. من کاتێك چوومە لایان وامەردبوون و وا بوون و وابوون . منیش پێموت عەمی، من هاتووم هەتا پێت بڵێم چیتر دیعایەیان بۆ مەکە. چیدی مەڵێ ئەوانە وانین و ئەوانە ئاوان. مەبەستی ئەوەبوو کە ئەگەر چاکە بکەیت لەگەڵ خەڵك ئەوها خەڵکمان دەبێ.

پ/مامەگیان وا دابنێ بەڕێزت ئەکەن بە ڕاهێنەری تیپی تۆپێ (ی.ن.ک) هەڵبژاردەیەک هەڵدەبژێری لەسەرکردایەتی و مەکتەبی سیاسی (ی.ن.ک) ئەوانە کێن کە هەڵیاندەبژێری، گۆڵچییەکان کێ دەبن، یاریزانەکان کێ دەبن؟

و/ کەسیان بەکەڵکی ئەوە نایەن، کەسیان هەڵنابژێرم، دەنێرم لەناو تیپی شاری سلێمانی و تیپی شارەکانی تر یاریچی بێن. ئەوانەی سەرکردایەتی و مەکتەبی سیاسی بەکەڵکی گۆڵچێتی و شتی وا نایەن، ئەوانە نەبەکەڵکی تۆپێن دێن نە بەکەڵکی گۆڵچێتیش دێن.

پ/ مامە گیان، وای دانێ ئێستا دەستێك جلی شاڵت لە بەردایەو لەگەڵ جووتێك کلاشی ئەبوبەکری، ئەڕۆیتە دەرەوە لەپڕ دا ئەکاتە باران، چی ئەکەیت؟

و/ وەڵا زۆرم پێ ناخۆش دەبێ، خەمی کلاشەکانمە، کڵاشەکانم تەڕ دەبێت. خۆت دەزانی کەتەڕیش بوون کڵاشەکەم ئیتر بەکەڵك نایەت، ئیتر خەفەتی زۆر بۆ دەخۆم، ئەگەر جێیەك هەبێ خێرا خۆم دەدەمە بەری بۆ ئەوەی ئەو بارانەم لێ نەدات یا ئەگەر تاکسیەك بێت خێرا ڕایدەگرم و سواری دەبم، بۆ ئەوەی خێرا بگەمە جێگەیەکی دیکە.

مام جەلال لەگەڵ چەند کەسایەتییەك

سلێمان بەك- بەغدا 1969

پ/مام جەلال زیاتر حەزی لە(چا، شیر، قاوە) یان کامیان؟

و/ شیر هەر ناخۆمەوە، چا حەزم لێیەتی، قاوەم حەز لێیە، بەڵام بەڕێژەیەکی کەم، بەڵام شیر، لە شیری دایکم بەلاوە شیری ترم نەخواردووە.

مامە گیان شتێکی بەینی خۆت و مامە جەمالمان بۆ باس دەکەیت؟

و/من دەمێکە جەمال ئاغا دەناسم، جەمال ئاغا تێکۆشەرێکی دێرینی ئەم شارەیە. پیاوێکە یەکێکە لە شەخسیاتە نیشتمانپەروەرەکان کە بێ لادان و کۆڵدان بەڕاستی ئەمە نزیکی 50ساڵە لە خەبات درێژە پێدەدات و لەسەر یەك ڕێبازو لەسەر یەك خەت. پیاوێکی تا بڵێی نەبیل و پیاوێکی زیرەکیشە، ڕووداوێکتان بۆ دەگێڕمەوە لەبەینی خۆم و جەمال ئاغا، دیارە زۆر شتمان لەبەینا هەیە، بەڵام یەکێکیان دەگێڕمەوە. جەمال ئاغا کردبووی بەعادەت، هەموو ساڵێك برنجی بۆ مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد دەنارد. منیش کە لێرە بەرپرسی پارتی بووم لە سلێمانی هەموو جارێ دەمگوت جەمال ئاغا باشە بەکەرکوك دا دەچم ماڵی کاکە دەبابەی لێیە، ماڵی عەلی عەسکەری لێیە. ئێ باشە جیرانی ماڵی مامۆستا برایم ماڵی مەرحوم نوری شاوەیس ئەی بۆ ئەوان؟ ئەویش دەیوت: مام جەلال تۆ بەتەمای هەرچی سەرسواڵکەری پارتی هەیە بە منی بەخێوکەی؟ من ئەوەم پێناکرێت.

جارێکیان لەبەغدا هاتمەوە، وتم جەمال ئاغا برادەران سەلامیان لێدەکردی، مامۆستا برایم و نوری شاوەیس و فلان و هەروەها وتم جەلال حوسامەدین ئەویش زۆر سەلامی لێدەکردی، وتی جەلال حوسامەدین کێیە؟ وتم وەڵایی خۆی زۆر بە دۆستی تۆ دەزانێت.

وتی بە زات و سیفەتی خوا نایناسم، وتم چۆن نایناسی؟ جەمال ئاغا ئەو خۆی زۆر بە دۆستی تۆ دەزانێت؟ ئەو دەڵێ من دیومە و جەمال ئاغا زۆر باش دەناسم و زۆر خۆی بەنزیکی تۆ دەزانێت، دیارە لەزۆر جێ تۆی دیوە. وتی لە کوێ دیومی؟ وتم دەڵێ لەکەرکوك دیومە، لەبەغدا دیومە لەسلێمانی دیومە لەزرگوێز دیومە، ئاوڕی دایەوە و وتی جەلال تۆ نەبی؟ وتم بەرێوەڵا منم.

پ/ مامە گیان جەمال ئاغا بەچی تورە دەبێت؟

و/ جەمال ئاغا تورەکردنی ئاسانە، مەتحی هەولێر بکەو زەمی سلێمانی بکە، بەوە تورە دەبێت یا کۆنە برادەرەکانی خۆی، برادەری خۆی زۆر خۆشدەوێت و زۆر موخلیس و بەوەفایە بۆ برادەری قەدیمی خۆی، بۆ هەر شتێك لەسەر ئەوانە بڵێ ئیدی ئەو تورە دەبێت. یان مەتحی شیعری نوێی بۆ بکە تورە دەبێت، ئەوە بە شیعری نازانێت، دەڵێ سێ جرتەکییە..

مام جەلال - جەمال ئاغا

پ/مامە گیان حەز دەکەین لە کۆتاییدا چیت هەیە بۆ شاری سلێمانی؟

و/ من سلاو لە هەموو خەڵکی ئەم شارە قارەمانە دەکەم. کە بەراستی هەم شاری هەڵمەت و قوربانییەو هەم شاری میهرەبانییە، ناوێکی تازەشی بۆ پەیدا بووە، ئەوە کاك جەبار فەرمان، یەکەمجار باسیکرد و وتی هەموو ئەو کەسانەی کە خەڵکی سلێمانی نین لە خانەقینەوە هاتوون و لە گەرمیان و کەرکوك و هەولێر و کۆیەوە کە دێنە سلێمانی هیچ هەست ناکەن غەریب بن، یەعنی منالّیان لە مەکتەب وەك غەریب تەماشا ناکرێت، خۆیان کە دەچنە بازاڕ وەکو غەریب تەماشا ناکرێن، خەڵکەکەی میهرەبانی یەکی زۆر دەنوێنێن لەبەرئەوە ئەو شارە هەقی ئەوەی هەیە جگە لەوەی پێی بلێی شاری هەڵمەت و قوربانی، پێی بلێی شاری میهرەبانی و جوانیش. دیارە خۆتان دەزانن جەمال ئاغا شیعرێکی لەسەر سلێمانی داناوە ناوی بە هەشتی لێ ناوە.

بەهەشتی زاتی پاکی خوا بەناوبانگە لەبەر جوانی
کتومت ڕەنگی ڕێژراوە لەسەر شێوەی سلێمانی.

یەعنی بەهەشت لەسەر شێوەی سلێمانی ڕەنگی ڕێژراوە بۆیە ئەوەندە جوانە.

بۆیە هیوادارم ئەم شارە قارەمان و میهرەبانە هەمیشە جوان و جوانتر بێت هەمیشە گەش و گەشاوەتر بێت و خەڵکەکەی بە خۆشی بژی. زیاتر پێش بکەوێت چونکە بەڕاستی ئەم شارە دڵی زیندووی کوردستانە، جگە لەوەی لەدروستبوونییەوە پایتەختی دێرینی کوردستان بووە، مەڵبەندی هۆشیاری و گەشەکردنی کۆمەڵایەتی و پێشکەوتن و ڕۆشنبیریش بووە، هەتا مەتحی بکەی کەمە.

کـــۆتـــایـــی

ماڵی مام جەلال، کاتی تۆمارکردنی دیدارەکە

”چەند وێنەیەکی
کەم بینراوی
سەرۆك مام جەلال“

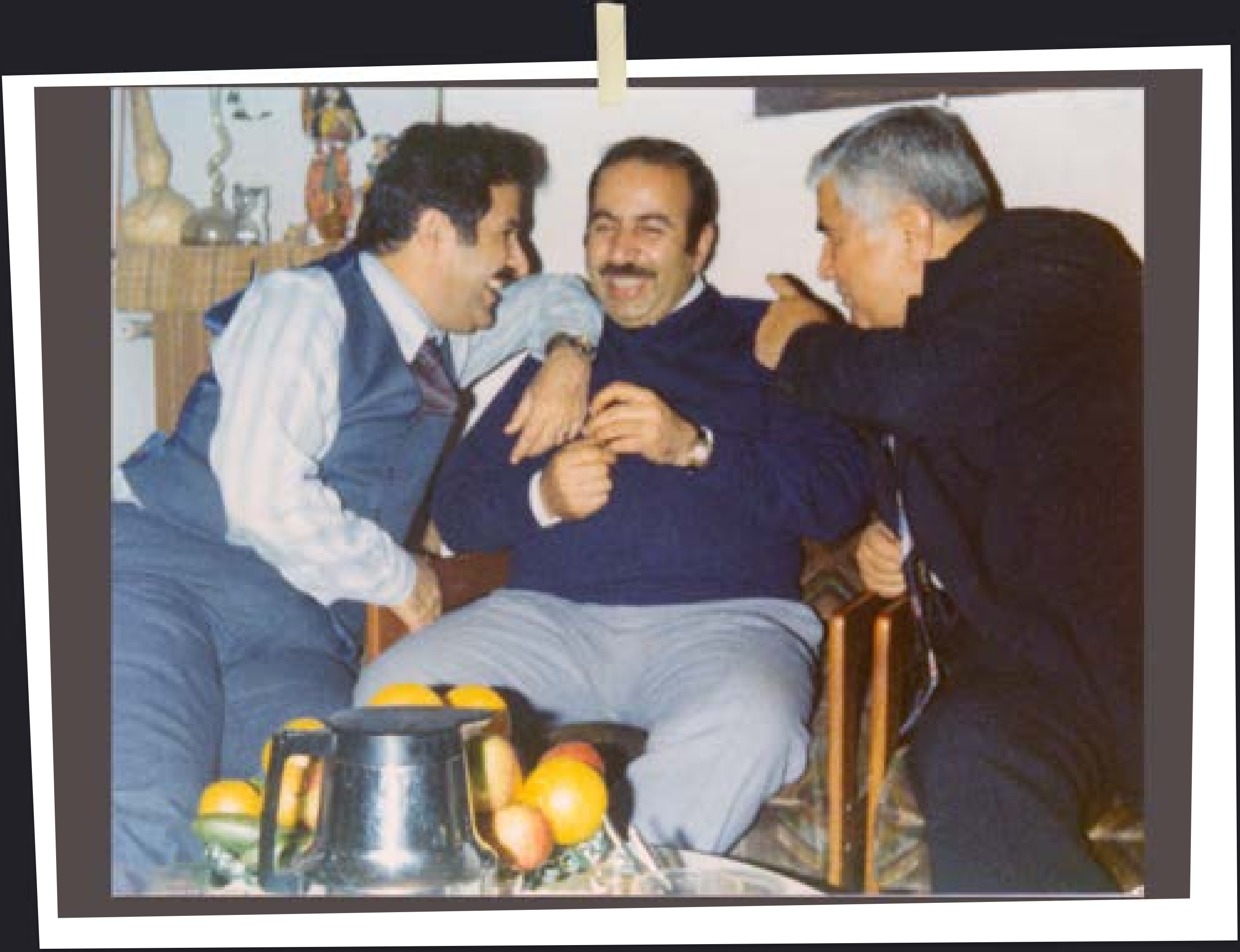

مام جەلال - لەگەڵ چەند هاوڕێیەکی

مام جەلال لەگەڵ چەند کەسایەتییەك

یوسف زۆزانی - مام جەلال

قامیشلۆ 1991

مام جەلال - نەوشیروان مستەفا

سەردانی مام جەلال وەك سەرۆك كۆماری عیراق بۆ چین

A6 National

Shenzhen's mayor warns on property

52%

Homeowners' voices are heard

Beijing forgives Iraqi debt and pledges assistance in rebuilding

CHINA DAILY

Nation set to forgive Iraq debt

Forex reform 'should not be hastened'

FM to visit Pyongyang amid hopes of progress

Springfields in US vie for Simpsons premiere

بڵاوكردنەوەی هەواڵی سەردان و كۆبوونەوەی مام جەلال

بۆ وڵاتی چین و كۆبوونەوەی لەگەڵ سەرۆكی ئەو وڵاتە

لە رۆژنامەی (CHINA DAILY)

وەفدی باڵای عیراق لە چین

ئال گۆر جێگری سەرۆکی پێشووتری ئەمریکا- مام جەلال
2000-6-24

مام جەلال - شێخ صباح جابر میری کۆچکردووی کوەیت

جۆرج بوش - مام جەلال

مام جەلال - کۆڵن پاوەڵ وەزیری پێشووتری دەرەوەی ئەمریکا
لە هەڵەبجە 15-9-2003

لە راستەوە: رێبوار ستار- بورهان حاجی عەلی- مام جەلال - د.ساجد - ئاریان ئەحمەد
ستافی ئەو کاتی ڕادیۆی سلێمانی دەنگی مەڵبەندی رێکخستنی سلێمانی ی.ن.ك